

Uredništvo: Ljubljana, Knažičeva ulica 6. — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
 Inzeratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
 Podružnica Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2455.
 Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190.
 Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
 Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
 Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Uredništvo:
 Ljubljana: Knažičeva ulica 6. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
 Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
 Celje: Strose Mayerjeva ul. 1. Tel. 65.
 Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Delo, naloge in cilji

Zveze kulturnih društev

Zveza je imela včeraj svoj redni letni občni zbor — Za predsednika je bil soglasno in z ovacijami izvoljen minister dr. Kramer

Ljubljana, 6. januarja.

V društveni dvorani v Kazini se je danes dopoldne vršila redna letna skupščina Zveze kulturnih društev. Skupščina se je vršila ob polnoštevni udeležbi delegatov včlanjenih društev in je prinesla mnogo novega duha in delovnega razmaha. Posebno važnost je dobila v vrsti vsakoletnih skupščin s tem, da je bil za novega predsednika izvoljen minister dr. Albert Kramer, kar so z velikim navdušenjem pozdravili vsi zbrani predstavniki kulturnih društev.

Ker je bil predsednik direktor Jug zadržan, je v njegovem imenu otvoril skupščino podpredsednik Marj ter med delegati še posebej pozdravil ministra dr. Kramerja, zastopnika mariborske ZKD ravnatelja Pirca in polkovnika Vidmarja, prof. dr. Cermelja za Jugoslovnsko profsorsko društvo, načelnika prosvetnega oddelka na banki upravi prof. Breznika in inspektorja Vrhovnika, dr. Brezgarja, dr. Jegliča, prof. dr. Zalokarja in dr. Pestotnika.

Počastitev spomina Velikega kralja

Po opravljenih formalnostih se je predsedujoči spominjal tragične smrti velikega kralja v zbranih besedah, ki so jih vsi zborovalci poslušali stoji. Naš narod je v svojem velikemu vodji upravičeno vzdel ime Viteški kralj. Z njim je padel vojak in heroj, ki je v nepopisno hrabrostjo in moдрrostjo vodil svoje čete od zmage do zmage. Vsa njegova zgodnja mladost in vse delo dozorelega moža tvori niz velikih dejanj za osvoboditev od dednih sovražnikov zasuznjenih delov domače zemlje. V zgodovini bo trajno ostal kot kralj Ureditej. Ko je bila Jugoslavija po svetovni vojni teritorialno združena, je z železno voljo, silno energijo in neizmerno ljubeznijo pričel urejati in zedinjavati državo. Zedinjenje Jugoslavije je bilo vprav gigantsko delo spritico različnih pravnih, prosvetnih, socialnih in gospodarskih struktur, v katerih so se doslej izživljale razne pokrajine, in spritico težkih problemov, ki jih je sprožila svetovna gospodarska kriza, katere valovi tudi naši državi niso prizanesli. Največje notranje delo pokojnega Viteškega kralja pa je bilo duhovno zedinjenje. Steber tega duhovnega zedinjenja predstavlja manifest od 6. januarja 1929. Velicina Viteškega kralja predstavlja v eni osebi kralja borca, kralja Ureditejja in kralja tvorca svetovnega mira. Da obvaruje Evropo pred novim požarom, katerega najnevarnejše ognjišče je bil vedno Balkan, in da s tem zagotovi gospodarski, socialni in kulturni razvoj svojega naroda v podunavskem bazenu, je samostojno kakor redko kak vladar posegel v svetovno politično diplomacijo. Kar se ni posrečilo nikomur, to je dosegel ta veliki državnik v balkanskim paktom. Konsolidacija Balkana je največja svetovno politična zasluga, ki našemu mučeniškemu kralju zagotavlja eno najodličnejših mest v svetovni zgodovini. Slava Viteškemu kralju! Živel kralj Peter II.!

Idejni program ZKD

Ko se je občni zbor na ta način dostojno oddolžil spominu velikega vladarja, je tajnik prof. dr. Mihelak v obširnem in izčrpnem poročilu podal sliko enoletnega dela. Delo ZKD v teh časih kompliciranega državnega gospodarskega in socialnega razvoja ni samo prosvetno, ampak tudi eminentno nacionalno in politično delo, toda seveda ne politično v smislu strankarskih obračunavanj ali dnevne politike, marveč v smislu one globlje politike, ki oblikuje usodo in bodočnost naroda. Nevtiralnost prosvetnega dela je stara metoda, ki se je postavila na stališče tako znanega znanstvenega svetovnega gledanja, ki najvažnejša duhovna in socialna vprašanja pušča v nemar. To gledanje je povzročilo, da se je razvila zoper nevtiralno prosvetno delo konfesionalno in marksistično svobodomiselna prosveta. Poleg teh dveh postavljaja ZKD svoj program nacionalne, sokolske, solidariščne prosvete, tako na polju kulture in državne vzgoje, kakor gospodarske izobrazbe. Ljudska prosveta ZKD je gibanje, usmerjeno k smotru, da dviga v poedincu in narodu nacionalno in družabno zavest in zadovoljnost. To gibanje je zlasti danes, v dobi velike duhovne in gospodarske krize, ogromnega pomena, da privede narod in mladino k pravičnemu pojmovanju vseh naših nacionalnih problemov. Dvigniti v narodu politično, socialno in gospodarsko zavest, odkrivati mu sodobna dogajanja in dati mu vero v jugoslovnski razvoj — to je zgodovinska naloga ZKD.

Včlanjenih je 380 društev

V smislu sklepa zadnjega občnega zbora je dobila ZKD nova pravila, ki v bistvu določajo, da ne eksistira več širši upravni odbor in da ima vsako društvo pravico poslati na občni zbor le po enega delegata. Zaradi ožjih stikov z akademskim društvom »Jadrano« je upravni odbor kooptiral visokošolskega Hitra, ki je prevzel knjižnični odsek, in Gosaka Zvezna pisarna, ki zaposluje dve uradniški moči, slugo in služkinjo. Je tudi to leto imela zelo velik promet. Prejeto je bilo 1124 dopisov, odpisanih pa 963, a iger je bilo izposojenih 527. Poslovanje ZKD brez dvoma zahteva, da številno osebja ostane vsaj tako kakor je doslej. Vsi nameščenci so vršili svoje posele z največjo marljivostjo in vestnostjo. V preteklem letu je bilo zvezi prijavljenih

380 društev, med njimi 133 ustanovnih in 247 rednih članov. Število članstva beleži znaten prirastek: pristopilo je 45 novih društev, izstopilo pa 9.

Predavanja

Poleg dobre organizacije je za uspešno prosvetno delo treba pred vsem tudi modernih pedagoških sredstev. ZKD svojega prosvetnega gradiva še ni tako izpopolnila z zbirkami diaprojektivov, filmov in drugega vzgojnega materiala, kakor to vrše slične zveze drugod. V arhivu se nahaja 172 iger v 791 izvodi in 23 partitur. Število gledaliških komadov se je v tem poslovnem letu pomnožilo za 12.

Eden najlepših uspehov sedanje uprave pa je seznan predavanj, ki daje na razpolago nad 430 predavanj nacionalne, kulturne in druge vsebine. 50 predavateljev je stalno na razpolago za širjenje prosvete po deželi. Vsega je bilo lani prirejenih 170 predavanj, katerih se je udeležilo nad 20 tisoč oseb. Pri organizaciji propagande je šlo zlasti »Jutro« ZKD v vsakem oziru zmerom na roko. Izmed večjih prireditelj je treba omeniti nacionalno-političen tečaj, ki je trajal od 16. do 19. aprila in ki se ga je udeležilo 140 mladih prosvetnih delavcev in organizatorjev iz raznih krajev banovine. Stroški za ta tečaj so znašali 12.873 Din. Upravni odbor je sprejel tudi pobudo, da se izda Zerkov zbornik in da se organizirajo Zerkov muzej, da se tako v živem dejanju počasti spomin velikega voditelja in ideologa, ustanovitelja ZKD. V ta namen je bil izvoljen poseben odsek, ki ga vodi sodnik dr. Bajčić.

Delo odsekov

Knjižnični odsek je osredotočil svoje poslovanje v tem letu na razdeljevanje knjig, ki jih je ZKD prejela od knjižne akcije, ki jo je predlaskim izvedla akademsko podružnica CMD. Knjig je bilo vsega skupaj 6953, a večina med njimi je bila nerabna. Porabne pa je ZKD razdelila med 54 društev, ki so prejela vsega skupaj 3549 zvezkov. Potrebno bi bilo, da bi ZKD prejela od slovenskih knjižnih založb stalno po več izvodov knjig za knjižnice na deželi, ki spritico slabega gnotnega stanja ne morejo nabavljati knjig in tako ne morejo svojega prosvetnega dela med ljudstvom izvrševati v oni meri, kakor bi bilo to potrebno. Prav tako pa bi bilo potrebno, da bi vse knjižnice poslovale po istem načrtu. Večino podeželskih knjižnic vodijo učitelji, ki pa pogosto menjujejo svoja službena mesta in se morajo zmerom iznova uvajati v sistem poslovanja. Če bi vse knjižnice imele enako vodstvo, se bi efekte njihovega poslovanja znatno dvignili in šele tedaj bodo dosegle tisto višino, ki jo nivo naše prosvete zahteva.

V dramskem odseku, ki ga vodi pisatelj Spicar, se opaža, da bi društva rada imela na razpolago več narodnih iger in lahkih spevoiger. Manjka zlasti veselih, lahkih del, ki zahtevajo enostavno scenografijo in majhno število osebja. O delovanju kinoodseka je tajnik navajal, da je na neko grajo, ki se je pojavila v listih, odsek podrobno preštudiral vse gradivo o odnosih med kinom Matica in Ljubljanski Dvor in je ponovno dognal, da je poslovanje povsem v redu in da donaja Ljubljanski Dvor ZKD trajno lepe dohodke. V prav dobrih odnosjih je bila naša ZKD s svojo mariborsko posestrimo, prav tako pa tudi z vsemi ostalimi nacionalnimi kulturnimi organizacijami.

Ustanovitev Ljudske univerze v Ljubljani

Med najlepša dela, ki jih je ZKD izvedla v zaključnem poslovnem letu, pa je brez dvoma treba šteti ustanovitev ljudske univerze. Lani je zveza votala v ta namen 10.000 Din in pod predsedstvom direktorja dr. Lokarja nova ustanova prav uspešno delala. Doslej je bilo pod okriljem ljudske univerze 5 predavanj v dvorani Delavske zbornice, ki se jih vsakokrat udeležuje povprečno okrog 300 poslušalcev. V prostorih državne trgovske akademije pa sta se vzporedno vršila dva tečaja, prvi o naši državi, drugi pa o sodobnih socialnih in političnih vprašanjih. Tudi teh dveh tečajev se redno udeležuje okrog 116 poslušalcev. Pri snovanju te prepotrebne vzgojne ustanove je ZKD sicer naletela na mnogo neprilic in nerazumevanja, a z vztrajnim delom je vendarle njena misel prodrla in uspehi niso izostali.

Vprašanje ljubljanskega radia

O vprašanju reorganizacije radia je ZKD po lanskem občnem zboru poslala posebno resolucijo posameznim ministrom in z nekaterimi drugimi kulturnimi instancami je nekaj časa tudi sodelovala v radijskem svetu, čeprav je bila od vsega početka na stališču, da je naš radio potreben temeljite preureditve. Z dohodki, ki jih prejema naša ljubljanska postaja, bi se naš radio lahko tehnično in programsko lepo izpopolnil. Če že vseh perečih vprašanj, ki se tičejo v enakih meri ljubljanske, zagrebške in beogradske postaje, ni mogoče rešiti enotno, pa naj se vsaj za ljubljanski radio najde možnost, da bo njegovo delo v korist radiu samemu in celotni organizaciji naše narodne prosvete.

Blagajniško poročilo

Na koncu je tajnik v imenu blagajnika Pogorelca prečital še blagajniško poročilo

in pri tej priliki izrekel toplo zahvalo tudi banki upravi in mestni občini za njuno podporo. Proračun za novo leto, ki znaša 123.000 Din, ima med dohodki kot največjo postavko 50.000 Din dohodek od kina Ljubljanski Dvor.

Zborujoči so vsa poročila z živahnim odobravanjem sprejeli na znanje, nato pa je ravnatelj Jeran v imenu nadzornega odbora izjavil, da so pregledovalci našli vse račune in vse poslovanje v najlepšem redu, za kar predlaga dosedanjemu upravnemu odboru absolutorij.

Za sodelovanje med kinematografi kultur. društev

Pri tej priliki se je razvila kratka debata o vprašanju kina Ljubljanski Dvor. Delegat Dolinšek iz Šiške je izrazil mnenje, naj bi ZKD sama vzela kino v roke, češ, da bi na ta način lahko dosegla znatnejše dohodke, in je obenem naglašal potrebo, da bi ZKD

Programatičen nagovor predsednika dr. Alberta Kramerja

Predsednik dr. Kramer se je najprej v toplih besedah zahvalil za zaupanje. Sprejem to važno in odgovorno mesto, je nadaljeval, čeprav bi raje videl, da bi bilo v drugih rokah. Dosti bremen je že na mojih ramah. Z željo, da jaz prevzamem mesto predsednika ZKD, čeprav je polje mojega delovanja prav za prav drugod, ste najbrž hoteli dati naši osrednji kulturni organizaciji poseben poudarek. Razmere so dandanes takšne pri nas, da se kulturno delo ne da ločiti od državnog in nacionalnog političnega dela. Napredna misel je nerazdružljivo zvezana z jugoslovnsko mislijo. Zveza naprednega kulturnega dela je najjačja duhovna trdnjava jugoslovnske ideje.

Teren za napredno prosvetno delo je bil med Slovenci od nekdaj težaven. Veliko zaprek je bilo na vseh straneh stavljenih temu delu in treba je bilo vedno velikega napora, da so se dosegli uspehi. Bilo je to že od nekdaj delo prostovoljcev, ki so bili navezani na same sebe in na svoje moči, brez podpore od zunaj. Tudi v naši nacionalni svobodni državi napredno kulturno delo, ki je obenem eminentno državno in nacionalno, ne uživa še tiste pozornosti, ki jo zasluži. Tu bo treba zavestiti silo in v največje zadoščenje mi bo, če bom mogel tu kaj pomagati.

V preteklem letu smo dosegli za naše kulturno življenje razveseljiv uspeh: vprašanje osnovnega šolstva v dravski banovini smo za dobro mero premaknili naprej s tem, da je bilo nastavljenih čez 500 novih učiteljev. To pomeni za naš kulturni napredek mnogo, nekaj pa pomeni tudi za našo ZKD. Na deželi leži vse breme prosvetnega dela na učitelju in na onih drugih prav redkih inteligentih, ki žive po svoji javni ali privatni službeni funkciji na vasi. Mi iz centra lahko podeželju pač dajemo pobudo, a brez poštvalnosti in inicijativne onih tam zunaj ne bi bilo nobenega uspeha. Moja dolžnost bo, da kot predsednik skušam pogolbiti stike med njimi, ki jim je odmerjen prav za prav važnejši delež, in nami, ki delamo v centru, da bomo napredni jugoslovnski ljudje v resnici tvorili četo, ki bo s prosveto in kulturo znala dvigniti nacionalno zavest in smisel za pomen samostojnega nacionalnega življenja.

Posebno drago mi je, da vidim toliko mladih prosvetnih delavcev v tem zboru. Mi stari, ki smo zbrušeni in dostikrat utrujeni od dolgih borbah in po vrhu še obremenjeni od nevesele prošlosti, čisto ne znamo dosti objektivno in jasno gledati na probleme, ki jih zastavlja sodobno življenje. Tu nam je treba priliva novega duha, novih svežih sil, kakršnih premore samo mlada generacija, ki je že rojena v svobodi. Z vami nam bo lažje razumevati, da je naša največja in najsvežija dolžnost, čuvati in prejeti vseh pokrajinskih in plemenskih mej utrjevati zavest skupnosti in nerazrušnega edinstva. Pod nobenim pogojem ne smemo izgubiti zveze z ostalimi deli našega naroda, za nobeno ceno ne smemo dopustiti, da se Slovenci v nacionalni državi kulturno izoliramo. Takšna izolacija bi bila naša smrt. ZKD ima torej še mnogo večje naloge, kakor je njeno vsakdanje podrobno delo. Poleg dela na terenu mora postati spojka med našo slovensko prosveto in prosvetnim delom Hrvatov in Srbov. Če bomo tako razumeli svoje naloge, potem smemo računati, da se bo še bolj cenila važnost ZKD v celotnem jugoslovnskem državnem življenju.

V skromnosti naših razmer seveda za kulturno delo ni na razpolago sredstev, kakršnih so deležne kulturne organizacije pri drugih narodih. Nam so že zastavljeni problemi, ki so drugod že davno rešeni. Film, radio, ljudska univerza, vse to je pri nas šele v prvih začetkih. Kar so Nemci, Čehi in drugi dosegli s svojim nacionalnim filmom in s svojim radijem, vsega tega pri nas še ne poznamo. Mnogo, mnogo dela nas čaka še vse, ne v mali meri tudi našo ZKD. Z zadoščenjem in veseljem moramo pozdraviti uspeh naše mlade Ljudske univerze, ki je pokazala, koliko je že po znanju živi v naših širokih krajih, če bi le bilo več ljudi za to delo in več sredstev na razpolago. Nasproti drugim nacionalnim organizacijam, kakor so Sokol, CMD, Narodna obramba, Jadranska Straža itd., s katerimi smo v najboljših delovnih stikih, ima ZKD

uredila ožje sodelovanje z vsemi nacionalnimi in kulturnimi organizacijami na periferiji in v provinci, ki imajo svoja kinopodjetja. Po kratki repliki tajnika dr. Mihelaka in podpredsednika dr. Marna, ki je navajal, da je imela ZKD od kina Dvor v petih letih sodelovanja z Matico 561.000 Din dohodka, česar bi najbrž ne dosegla v nobenem drugem aranžmanu, je občni zbor pooblastil novi upravni odbor, da po svojem preudarku sklepa o stvari. Nato je skupščina soglasno sprejela absolutorij in odobrila novi proračun.

Dr. Kramer izvoljen za predsednika

Po kratkem premoru so sledile volitve novega odbora. Tajnik dr. Mihelak je najprej sporočil, da je dosedanji predsednik, direktor mestne ženske realne gimnazije Jug javil upravnemu odboru, da zaradi preobloženosti z drugimi posli ne more več prevzeti predsedniške funkcije. V tem važnem času, ki ga preživljamo, ko se na vseh področjih javnega življenja zastavljajo novi problemi in tudi prosveto čakajo nove težke naloge, se je upravni odbor v sporazumu z zastopniki podeželskih društev odločil, da predlaga za novega predsednika ljubljanskega narodnega poslanca, ministra dr. Alberta Kramerja. Skupščina je ta predlog sprejela z burnim odobravanjem, nakar je predsedujoči zabilil novoizvoljenega predsednika, da zavzame svoje mesto.

povsem točno odrejeno mesto: njej ostane teren, kjer je treba z naukom jačiti duhovne sile naroda, da dvignemo nivo njegove kulture in z njo nacionalne samozavesti ter občutek sile, ki nas navdaja v sklopu vsega jugoslovnskega naroda. ZKD je eminentno jugoslovnska organizacija in eminentno slovenska obenem, ker hočemo s

svojim delom afirmirati slovensko kulturo v sklopu jugoslovnske narodne celote.

Na koncu svojih izjavljanj je predsednik dr. Kramer prošil sodelovanja vseh. Če bodo centralna organizacija in vse njene članice združene v optimizmu in delu, bo to delo brez dvoma dalo velike rezultate in bo zmagovito okrepilo moč nacionalnega elementa v državi in pred svetom. Z zagotovilom svoje iskrene udanosti nacionalnemu delu je predsednik zaključil govor, ki ga je skupščina sprejela z burnim odobravanjem. Soglasno so bili izvoljeni nato v upravni odbor še direktor Pavlič, Spicar, dr. Bajčić, Hiter, Pohar, ing. Zajc, agronom Jamnik, Juvan, Tonia, Pogorelec, Marn, Ribičič, dr. Gruđen, dr. Boris Puc, dr. Mihelak, v nadzorni odbor pa ravnatelj Jeran, ing. Bevc, Breznik, direktor Jug in Verbič. Predsednik ZKD Pirc iz Maribora je nato izrazil še bratske pozdrave sestrskim organizacijam iz severnega obmejnega pasa in predsednik dr. Kramer je objubil, da bosta obe prosvetni centrali gojili med seboj najintimnejše stike.

Zaključek občnega zbora

Občni zbor je poveril predsednika dr. Kramerja, da dosedanjemu predsedniku direktorju Jugu sporoči prisrčno zahvalo za njegovo dolgoletno poštvalno vodstvo ZKD. Dalje je bilo naloženo novemu odboru, da ponovno poizkusi izvesti v življenju kulturni svet. Ko so bile pri slučajnostih urejene še nekatere podrobnosti interenega organizacijskega značaja, je predsednik dr. Kramer prošil prosvetnega načelnika Breznika in inspektorja Vrhovnika, da bi bila na odločilnih mestih verna tolmacha važnosti dela, ki ga vrši v naši javnosti ZKD, in je malo pred poldnem zaključil lepo uspeši zbor.

Takoj nato se je konstituiral novi odbor, delegate pa so se zbrali k skupnemu kosilu v Zvezdi.

Dopolodne so zborovali še posamezni odseki in podrobno izdelali delovne načrte za novo poslovno leto.

Novoletna amnestija

Oproščajo se zaporne kazni do 6 mesecev zopora in tiskovni prestopki — Od pomilostitve so izzvetja dejanja, kazniva po zakonu o zaščiti države

Beograd, 6. januarja. p. Današnje Službene Novine objavljajo naslednji ukaz:

V imenu Nj. Vel. kralja Petra II. po milosti božji in volji naroda kralja Jugoslavije, so kraljevi namestniki po predlogu ministra pravde in na osnovi čl. 30 ustave kraljevine Jugoslavije odredili splošno amnestijo v naslednjih mejah:

I. Pomiloste se vsi tiskovni prestopki, ki so kot takšni kaznivi po zakonu o tisku in ki so bili storjeni od 1. januarja 1935 ne glede na to, ali je obsodba že izrečena ali ne, ali je sodba izvršna ali ne in ne glede na to, ali se je kazensko postopanje že pričelo ali ne. Izzvetja so kazniva dejanja, ki se kaznujejo po zakonu o zaščiti države ter kazniva dejanja iz poglavja XII. k. z.

II. Podeljuje se splošna amnestija za kazniva dejanja po godnem zakonu z dne 21. decembra 1929, v kolikor so bila zagrešena do 1. januarja 1935, ne glede na to, ali je sodba že izrečena ali ne, odnosno ali je sodba pravomočna in ne glede na to, ali se je kazensko postopanje že pričelo. Izzvetja so kazniva dejanja po čl. 142, 143, 144, 146, 148 in 149 zakona o godzodvih z dne 21. decembra 1929.

III. Oproščajo se kazni osebam, ki so obsojene od civilnega ali vojaškega sodišča na zaporno kazen do največ treh mesecev ali na denarno globo do 2000 Din, odnosno ostanek te kazni. Izzete so klevete in žalitve, ki se kaznujejo samo po privatni tožbi.

IV. Oproščajo se kazni osebe, obsojene od civilnega ali vojaškega sodišča na za-

porno kazen od 3 do 6 mesecev in sicer ta kazen v celoti odnosno njen ostanek pod pogojem, da pomilostene osebe v teku 5 let od dneva te pomilostitve ne zagreše drugega kaznivega dejanja, prestopka ali prekršitve iz koristoljubja, kakos tudi ne dejanja, kaznivega po zakonu o zaščiti države ali iz poglavja XII. k. z. Izzete so klevete in žalitve, ki se kaznujejo samo po privatni tožbi.

V. Od pomilostitve pod I, II, III, so izzeta kazniva dejanja po čl. 307, 308 in 309 k. z., od amnestije pod I, III in IV tega ukaza pa so nadalje izzete:

- Osebe, ki so obsojene po zakonu o zaščiti države ali za kazniva dejanja iz poglavja XII. k. z.
- Osebe, ki so kot državni, samoupravni ali drugi javni organi obsojene zaradi prejemanja podkupnine.
- Osebe, ki so pobegnile v inozemstvo in se do dneva objave tega ukaza niso vrnile v državo.
- Osebe, ki so obsojene poleg glavne kazni tudi še na sporedno kazen izgube častnih pravic ali na izgubo službe.
- Osebe, ki so že od sodišča pogojno obsojene.

Določbe pod III. in IV. tega ukaza veljajo samo za osebe, ki so zagrešile kazniva dejanja do 1. januarja 1935. Pri vseh teh pomilostitvah pa ostanejo nedotaknjene pravice države in zasebnikov glede povračila škode.

Spore, ki bi nastali pri izvajanju tega ukaza, rešuje minister pravde.

Grozna nesreča v Beogradu

V času največjega prometa je nastala v trgovini igrač eksplodirala raket — štiri osebe so zgorele, pet se jih v bolnici bori še s smrtjo

Beograd, 6. januarja. r. Sinoč se je pripetila v Beogradu grozna nesreča. Na predvečer božičnih praznikov je vladalo v vseh trgovinah veliko vrvenje, zlasti trgovine z igračkami so bile nabite polne. V veliki trgovini Eliaša Mandla blizu kavarna »Čubura« na Slaviji je bilo okrog 7. zvečer kakih 50 ljudi. Tik pri vходу je nekdo izbral božične rakete ter bil pri tem tako ne previden, da je kadil cigareto. Nena doma je nastala strahovita eksplozija, trgovina je bila v hipu polna dima in dušilnih plinov, v naslednjem trenutku pa so že živignili plameni, ki so zajeli v par sekundah vso prostorno trgovino, nahitro polno izrač, raznega okraska za božična drevesa in drugo lahko gorljivo predmetov. V trgovini je nastala silna panika. Ker je gorelo nekoliko ur pri izhodu, so ljudje niso mogli rešiti ljudi in kakor iz uma drveli sem in tja in iskati izhoda, ki na za ni bilo. Edino sin lastnika trgovine Miko Mandl je skozi okno plamen in se tako rešil. Njegov oče Elias Mandl je skušal gasiti, toda pri tem so ga zajeli plame-

ni in vpričo vseh, ki so bili v trgovini, je zgorel kot živa baklja. Ko so prihitele gasilci, je bilo v trgovini že skoro vse onesveščeno. Le z velikim naporom se je posrečilo oženi lokalizirati in pogasiti ter rešiti ljudi iz goreče trgovine. Kolikor so mogli dosedaj ugotoviti, je nesreča zahtevala štiri smrtno žrtve, v plamenih so našli smrt lastnik trgovine Elias Mandl, uradnik državnega monopola Aleksa Diurič, ruska begunka Marija Demiskenko in soproga beogradskega zdravnika Dobrila Ilić. Pet ljudi so s smrtno nevarnimi poškodbami prepeljali v bolnico, kjer se bore s smrtjo. Okrog 20 ljudi pa je dohilo lažje nožkodne in delno zastrupljenje s plini. Policia je uvedla strogo oredskavo. Da protoviti, kdo le zakrivil to strahovito nesrečo, ki je pretresla ves Beograd.

Smrt hanoverkepa novinarja
 Beograd, 6. januarja. r. Danes je preminil v beogradski bolnici bivši urednik »Maribor« Zeitung in dopisnik raznih inozemskih listov Desider Fried. Pred par dnevi se je prehladil in dobil pljučnico.

V Rimu vedno manjši program:

Zaenkrat samo konzultativni pakt

Tudi včeraj sta Laval in Mussolini ves dan nadaljevala pogajanja, toda za izvršitev celotnega prvotnega programa so ovire še prevelike

Rim, 6. januarja. r. Pogajanja, ki so se včeraj pričela med Mussolinijem in francoskim zunanjim ministrom Lavalom, so bila, kakor vse kaže, že danes v glavnem končana. Po informacijah iz italijanskih in francoskih virov pogajanja niso rodila pričakovanega uspeha. Srednjeevropsko vprašanje, ki tvori prav za prav jedro dosedanjih nesoglasij med Francijo in Italijo, je ostalo tudi tokrat nerešeno, čeravno je bil baš to glavni namen Lavaloovega potovanja v Rim. Poleg rešitve kolonijalnih sporov v Afriki sta se Mussolini in Laval sporazumela le glede splošnih problemov mednarodne politike in dogovorila tesnejše sodelovanje med Francijo in Italijo v zunanji politični zadevi, ki bo prišlo do izraza v sklenitvi konzultativnega pakta. Poleg tega sta se Mussolini in Laval dogovorila glede skupne obrambe neodvisnosti Avstrije, dočim je vprašanje srednjeevropske varnostne pakta ostalo še vedno odprto. To se vidi tudi iz govorov, ki sta jih imela Mussolini in Laval na sinočnjem banketu. Glede srednjeevropskega problema se bodo zagovori nadaljevali po diplomatski poti. Kljub temu pa smatrajo tako v italijanskih kakor v francoskih krogih tudi že sklenitev konzultativnega pakta za velik uspeh pričakujoč, da se bo s tem znatno omilila dosedanja napetost, ki je često prihajala do izra-

za v velikih mednarodnih vprašanjih, pri katerih sta se Francija in Italija obkrajno znašli v nasprotujočem si taboru.

Včerajšnji razgovori

Rim, 6. januarja. r. Mussolini in Laval sta imela danes tri in pol ure trajajoče razgovore. Nocoj je francosko poslanstvo priredilo na čast Lavala in Mussoliniju banket, ki so se ga udeležili vsi člani italijanske vlade in drugi italijanski odličniki ter vse spremstvo Lavala. Laval in Mussolini bosta jutri dopoldne še nadaljevala svoje razgovore, ki pa bodo služili zgolj še formulaciji sklenjenega konzultativnega pakta in ključnega komunikeja.

Odlikovanja

Rim, 6. januarja. w. Francoski zunanji minister Laval je prejel veliki križ reda Sv. Mauricija in Lazara, dočim je ministrski predsednik Mussolini dobil veliki križ častne legije.

Pariški komentarji

Pariz, 6. januarja. AA. Havas poroča: Listi podčrtavajo prisrčnost prvih sestankov med Mussolinijem in Lavalom. Prepričani so, da se bo po tem sestanku v Rimu začelo med Italijo in Francijo plodnosno sodelovanje.

«Excelsior» piše med drugim: Po prvih razgovorih med zastopniki Francije in Italije so izginitve vse ovire, ki so razdvajale Francijo in Italijo v zadnjih letih. Tu ne govori več čustvo, marveč gre za triumf logike, idealov in čustev.

Rimske zdravice

Mussolini in Laval o ciljih svojih prizadevanj

Rim, 6. januarja. AA. Predsednik italijanske vlade Mussolini je privedel snovi v palači »Venezia« svedano večerjo v čast francoskega zunanjega ministra Pierra Lavala.

Večerje so se udeležili vsi člani italijanske vlade in mnogi visoki državni uradniki. Od gostov so bili prisotni poleg Lavala francoski poslanik de Chambrun, glavni tajnik zunanjega ministrstva Leger, svetnik francoskega poslanstva de Dampierre, knez Saint Quentin, namestnik ravnatelja oddelka za Afriko v zunanjem ministertvu, šef kabineta zunanjega ministra Lavala Rocha in drugi uradniki francoskega poslanstva v Rimu.

Mussolini

Tekom večerje je predsednik italijanske vlade Mussolini imel govor, v katerem je pozdravil svojega visokega gosta z besedami:

Italija in njena vlada sta srečni, ker morata po dolgih letih pozdraviti v Rimu francoskega zunanjega ministra. Ze opetovano so se pojavljala znamenja stvarnega zблиžanja med Francijo in Italijo, zблиžanja, za katero ste delali na eni strani vi in vaš blagorodni predhodnik, na drugi strani pa jaz. Delujoč na osnovi skupnih ciljev, ki pa prehajajo iz področja italijansko-francoskih odnošajev, smo jim dali najširše temelje, in sicer evropske temelje. To smo storili im-

joč pred očmi ne le ureditev posebnih vprašanj, ki se nanašajo na naši dve državi, temveč tudi to, da obranimo tiste idealne vrednote, ki jih črpamo iz našega skupnega izvora in ki so nam posebno potrebne v tako nesigurni dobi, kakršna je sedanja. Pri tej priliki želim poudariti, na kakšnih načinih sloni splošna politika, ki jo prešinjajo zadnjih 10 let. Kar se tiče srednje Evrope, ne gre nikjer za to, da bi se odpovedali svojih prijateljev, oziroma, da se v dunavski kotlini ne spravijo v medsebojni sklad interesi in življenjska vprašanja vsake države v okviru splošnega reda in za splošni napredek Evrope.

Gledajoč stvar s tako širokim pogledom, mi ni treba pojasnjevati, da soglašamo s njim in da ustvarimo na ta način prijateljstva samo s tistimi državami, ki žele sodelovati pri delu, ki ga hočemo začeti. Sporazum med našima dvema vladama naj zato uredi predvsem zблиžanje med dvema državama, nato pa zajamči mir v Evropi.

Dvigam čašo v zdravje njegove ekscelence predsednika francoske republike in v vaše, gospod minister, in za napredek Francije.

Laval

Na Mussolinijevo zdravico je odgovoril francoski zunanji minister Laval: Zahvaljujem se vam za besede, ki bodo

našle globok odmev v Franciji, in vam pri nasam pozdrave svoje države. Srečen sem, ker so mi razmere dovolile ta obisk, ki je bil zamisljen že leta 1931. Omeniti ste ime mojega predhodnika, ki nas spominja na njegovo plemenito žrtve.

Pred dnevi sem v senatu poudaril, da verujem v uspeh pogajanj, ki smo jih začeli. Sporazum med Italijo in Francijo je potreben. To delo je potrebno ne le zaradi interesov naših dveh držav, temveč tudi v interesu svetovnega mira.

Hoteli smo urediti vprašanja, ki so nam sadana, hoteli smo, da spravimo v sklad svoja naziranja o načelnih vprašanjih splošne politike. Ves svet motri naša prizadevanja s interesom. Vsi tisti, ki jim je ideja mira pred očmi, so uprli sedaj svoje poglede na Rim. Svet bo lahko videl, s kako iskrenimi čustvi delamo za to stvar.

Govorim v imenu Francije, ki niti en hip ne misli samo na svoje življenjske cilje. Res da mora skrbeti za svojo varnost, toda njej gre v resnici za delo zблиžanja med narodi.

Vi ste na čelu italijanskega naroda, ki ete mu s svojo avtoriteto umeli določiti mesto, ki mu v Evropi pripada. Vi ete v knjigi moderne Italije napisali najlepše strani. S tem, da svoj ugled postavljate v službo evropskega mira, pa hkratu ohranjate njegovo veljavo.

Nedavno tega smo v Zenevi rešili spor, toda mir še vedno ni gotov. Ostal je na

svoji dosednji osnovi. Narodi pa nečejo dalje čakati. Narodi žive v negotovosti. Toda narodi šele hkratu, da bi uživali srenejšo bodočnost in zato se pripravljani braniti svojo svobodo. Zele, da bi jim šlo kar moči lepo in dobro. Ni izdajstvo lastne domovine, kdor želi, da se njegovi interesi spravijo v sklad s mednarodno solidarnostjo. Vemo, da se ta želja ni vselej uresničila, toda od tistih, ki dogovarjajo za evropske narode, se zdi zahteva hrabrost.

Mi smo rodili veliko upanje, zato ga moramo izpolniti in utrditi. Naše zблиžanje ne sme pronaeti. Iz zgodovine vemo, in v njej čitamo, da je vojna tista, ki povzroča, da je zблиžanje propadlo.

Zivimo v zgodovinskem trenutku, v katerem more posameznik s suvereno roko služiti tistemu, kar so gradila pokolenja. Tu pred obličjem starega Rima storimo ekumno zeblichno, da ne bomo več dovolili, da bi se človeštvo vrnilo v borbe, ki ga teptaio že več stoletij.

Dvigam svojo čašo v zdravje Nj. Vel. kralja Italije, Nj. Vel. kraljice, Nj. Vis. prestolnaslednika! Pijem za osebno srečo vaše ekscelence in za napredek Italije!

Recepcija

Po snočni svečani večerji, ki jo je predredil predsednik italijanske vlade v čast francoskega zunanjega ministra v palači »Venezia«, je bila velika recepcija.

Evropski trikot

Pariz - Berlin - London

London se po zблиžanju Francije z Italijo zavzema za sporazum z Nemčijo - Nova pota nemške zunanje politike

London, 6. januarja. r. V angleških diplomatskih krogih z največjo pozornostjo spremljajo rimska pogajanja ter so z zadovoljstvom sprejeli vest o sklenitvi konzultativnega pakta med Francijo in Italijo. V tem vidijo prvi korak h končnemu razčiščenju ne samo vseh evropskih, marveč tudi širših mednarodnih problemov. Skorašnji poseet Flandina in Lavala v Londonu naj tvori drugi odločilni korak za mirno rešitev spornih vprašanj, zlasti pa za ureditev razorožitenega vprašanja in za prijateljsko sodelovanje vseh evropskih držav. V Londonu so prerijali, da bo francosko-italijanska antanta in rešitev saarskega vprašanja otvorila pot za sporazum Francije in Nemčije. Na ta način bi se Nemčijo mogla v do glednem času vrniti v Zenevo, kar bi omogočilo nadaljevanje razorožitvene konference. Razgovori v Londonu naj bi položaj razčiščili tako daleč, da bi mogel nato Laval čimprej poseetiti tudi Berlin ter pričeti neposredna pogajanja s Hitlerjem.

Berlin, 6. januarja. r. Nemška zunanja politika se že dolgo časa pripravila na

popolno preorijentacijo. Prijateljstvo z Italijo se je v zadnjem letu zaradi italijanskega protektorata nad Avstrijo do skrajnosti ohladilo in baš to je tudi eden glavnih vzrokov, da se je Mussolini odločil za čim tesnejše sodelovanje s Francijo. Ne glede na to pa tudi v Berlinu vedno bolj prevladuje prepričanje, da je izhod iz sedanje negotovosti mogoče najti edino v sporazumu med Francijo in Nemčijo. V tem posledu le zbudijo veliko pozornost v diplomatskih krogih članek glavnega narodnosocialističnega glasila »Völkischer Beobachter«, ki poudarja, da imata Francija in Nemčija docela sporedne interese, ki se nikjer ne križajo. Po rešitvi saarske vprašanja je zato odprta pot za sporazum. Tudi Anglija je zainteresirana na pomirjenju med Nemčijo in Francijo, kajti nemško-francoski blok bi tudi Angliji v največji meri zavaroval hrbet. Trikot Pariz-Berlin-London mora nastati središču evropske politike, ki mora skleniti na mednarodnem sodelovanju, kajti le taka politika more v Evropi zajamčiti tralen mir.

Zaklan od matere in sestre

ko se je po dvajsetih letih nepoznan, z denarjem in družino vrnil v domači kraj

Beograd, 6. januarja. Iz Bele Crkve poročajo o grozovitem zločinu, ki se je v petek ob 2. zjutraj primeril v gostilnici »Lepa Katarina« v naselju Oravici. Pred 20 leti je Petar Nikolav zaradi bede odšel v svet, da si poišče kruha. Doma je zapustil mater in sestro. Takoj po njegovem odhodu se je mati vdova Marija poročila z Jovanom Petrakom, gostilničarjem. Ker je bila še mlada in dobro ohranjena, so ji dvorili tudi mladeniči gostje. Petrak se je večkrat pritoževal prijateljem zaradi ženine lakomnosti. Ni pa trajalo dolgo in Petraka so lepega jutra našli v nekem jarku mrtvega. Uboj je vse dosegel ostal nepojasnjen.

Zadnji čas so vdovi Mariji oblastva zaprla gostilno, ker so se v njej neprestano ponavljali pretepi in ker je bilo splošno znano, da se tam shajajo sami potepuhi, zločinci in thotapei. Za sinovo usodo pa se mati nikoli ni dosti brigala. Peter je hodil za kruhom po Rumuniji, nato po Madžarskem. Pred 10 leti se je znašel v Segedinu, kjer je dobil službo v nekem mlinu za mletje paprike. Ker je bil priden in pošten, so ga pred tremi leti postavili za nadzornika mlina. Odtlej je začel štediti in je redno pošiljal denar tudi domov, materi in sestri.

Po dolgih 20 letih se je Peter pred dvema dnevnoma vrnil z iskreno željo, da bi z materjo in sestro preživel pravoslavne božične praznike. V četrtek zvečer je prišel z ženo in štirinastim sinom v domači kraj. Da bi presenetil mater in sestro, je odvedel ženo in otroka k stricu, potem pa se je sam odpravil na dom. Ko se je v temi pojavil na dvorišču, ga je prva srečala mati in ga ni spoznala. Peter je poprosil za prenočišče, nakar ga je mati povedla v sobo, ki je do nedavna služila za gostilno. Peter je precej časa ostal sam s seboj, ki bi bil prinesel lepo premoženje 20 tisoč dinarjev, ki jih je položil na mizo in vsote razdelil tako, da je 10.000 namenil materi, 10.000 Din pa stricu. Ko je ravno štel denar, mu je mati prinesla vode, za katero jo je bil poprosil. Vsa pohlepa za denar je mati Marija nato zapustila sobo, hitro poklicala hčerko Katarino in ji šepetala: »Tulec ima celo kopo denarja, kaj če bi ga mu vzeli?«

Kakor da jima je sam zlodej navdihni; peklenko misel, je bil storjen sklep, da

neznanca ubijeta.

Peter je ostal do 1. po polnoči pokončen. Pogovarjal se je z materjo in sestro o vsem mogočem, ni se pa izdal. Ob 2. ponoči je šel spat v sobo, ki mu jo je odkazala mati. Seveda mu niti na pamet ni prišlo, da bi v lastnem domu zaklepal. Ko je bil v globokem spanu, sta si mati in sestra pripravili kuhinjske nože, se vthotapili v sobo in začeli neusmiljeno udrihati po neznanca. Peter je mogel samo še krikniti: »Oj, mati moja!«

Nato je izkrvavel. Mati in hčerka sta zavili truplo v ruho in ga zakopali v hlevskem gnoju, denar pa skrili na podu. Naslednje jutro že ob 6 je prišla Petra iskat njegova žena Terezija. Vprašala je za Petra vsa zaskrbljena in je takoj povedala, da je imela ponoči grozno sanje. Petrova mati ji je hitro odgovorila, da je tujec odšel že prav zarana. Ko pa je Terezija povprašala, ali se jima ni razodel, da je sin, odnosno brat, sta se zločinki samo spogledali in zahteli. Ob samem tem prizoru je mogla Terezija doumeti, da se je Petru zgodilo nekaj zlega. Nemudno je pohitela k orožnikom. Ko so prišli varuhi postavne na dvorišče, je Petrova sestra Katarina pravkar skočila v vodnjak. Orožnikom je sicer uspelo, da so jo spravili iz vode, vendar je že pol ure nato izdihnila. Pred smrtjo je še priznala zločin in je povedala, kje je bratovo truplo zakopano. Orožniki so res našli truplo, kakor tudi denar. Medtem so tudi že iskali mater Marijo, ali v hiši je ni bilo nikjer. Šli so torej iskat še v prostorni sadovnjak. Ker je bil že beli dan, so lahko od daleč opazili zločinsko mater, ki je bingljala na drevesu. V obupu si je sama sodila z vrvo. Sodna komisija je mogla samo ugotoviti vsa ta dejstva, ki smo jih navedli. Prebivalstvo je daleč na okrog pod strahovito mučnim vtisom nenavadnega zločina.

Amnestija v Bolgarii

Sofija, 6. januarja. AA. Bolgarski tiskovni urad poroča: Za božične praznike je Nj. Vel. kralj Boris III. izdal popolno amnestijo, ki je do deležno kakih 80 oseb, obsojenih na zakonu o zaščiti države. Z isto amnestijo je znižana kazen drugim 100 obsojencem.

Geodeti in geometri

so zborovali

Ljubljana, 6. januarja. Danes dopoldne so zborovali v prostorihi katastrske uprave v Hrenovi ulici geometri in geodeti ljubljanske sekcije. Zbor je otvoril dolgoletni predsednik višji inspektor g. Bidla, nato je pa tajnik g. Fakin prečital zapisnik lanskega občnega zbora.

Predsednik je za njim na kratko očrtal delovanje sekcije, naglašajoč, da se položaj geometrov in geodetov v dravski banovini v splošnem ni prav nič izboljšal, temveč še celo poslabšal. Vse akcije in številne intervencije za izboljšanje položaja in da si geometri in geodeti pribore vsaj to, kar jim pričuje, so bile zaman. Še do danes tudi ni rešeno vprašanje položaja, odnosno čina geodetov, absolventov dvoletnega tečaja. V tem pogledu pa ne zadene krivda ljubljanske sekcije, ki je ukrenila vse potrebno in dobila tudi od dekanata tehnične fakultete ljubljanske univerze zadovoljivo mnenje glede čina, ki pripada tem geodetom. Ni pa storila svoje dolžnosti zagrebška sekcija, ki doslej še ni prejela od zagrebške fakultete takega mnenja, čeprav je že počel več kot šest mesecev. Zaradi tega ni bilo mogoče predložiti prosvetnemu ministru spomence glede težej teh absolventov. Predsednik je nato še poročal o »g. gresu v Splitu, na katerem so se obravnavala važna stanjska vprašanja, med drugim: ud' glede zaposlitve in plače mlajših moči, ki so strojno nizke. V tem pogledu se je nu pravila vloga na banksko upravo.

Tajnik g. Fakin je v bistvu popoln predsednikovo poročilo, zlasti glede akcij za priznanje čina geodetom absolventom dvoletnega tečaja. O stanju blagajne je poročal g. Vazzaz in obenem navedel, da šteje sekcija 55 članov, od katerih pa se mora osem zaradi neplačevanja članarine in drugih prispevkov izključiti. Njegov zadnji predlog je bil sprejet, tako da šteje sekcija zdaj 47 članov. V imenu nadzorne odbora je g. Bojce predlagal staremu odboru absolutoriji, kar je bilo soglasno sprejeto.

Sledile so volitve. Ker je dosedanj predsednik inspektor g. Bidla glede na neuspeh odločil nadaljnje predsedstvo, je bil za predsednika predlagan in soglasno izvoljen g. Černivec za podpredsednika gosp. Tomšič, v odbor pa g. Vazzaz, Fakin, Regally, Stare, Senčar, Fajdiga, Plevnik in

Menati in za civilne geometre Babnik, v nadzorni odbor pa g. Bojce in Bidla.

Na dnevnem redu so bila nato še razna druga vprašanja, med drugim javne meritve in določitev delegatov za kongres v Zagrebu.

Prvo glasovanje v Posarju

Saarbrücken, 6. januarja. r. Kakor znano se bo prihodnje nedeljo vršilo ljudsko glasovanje, ki naj odloči ali pripade Posarje Nemčiji ali Franciji. Glasovanje se bo vršilo pod kontrolo Društva narodov. Ker bo zaradi tega v nedeljo promet v Posarju naravnost ogromen, je glavna volilna komisija odredila, da so že danes glasovalni vsi nameštenci železnice in vsi policijski uradniki v Posarju, tako da bodo mogli na dan glasovanja nemoteno in neovirano vršiti svojo službo. Danes je glasovalo na podlagi tega odloka okrog 90.000 Posarcev, pri čemer so se vršile enako stroge formalnosti, kakor so določene za glavno glasovanje. Rezultat današnjega glasovanja ne bo posebej objavljen. Danes oddane glasovnice bodo shranjene v posebni sobi vladne komisije ter v nedeljo priletete ostalim glasovnicam.

Berlin, 6. januarja. AA. DNB poroča iz Saarbrückena: Danes se je tu vršil ogromen manifestacijski shod. Udeležilo se ga je 350.000 ljudi. Zborovalci so prispeli s posebnimi vlaki, avtomobili, avtobusi, vozovi, kolesi, na konjih in peš. Nad 10.000 ljudi ni dobilo mesta v posebnih vlakih. Prvi le govoril je čel organizacijske službe nemške fronte Brick, ki je med drugim dejal, da le med svetovno vojno nedlo za Nemčijo okrog 20.000 Posarcev. Zato je naravno, če se Posarje vrne k Nemčiji. Po njegovem govoru je nenavedena množica zapela znano nemško pesem »Imel sem tovarišča«. Drugi govornik je bil vodja propagandne službe nemške fronte Kieffer, ki je nadaljal shod na drugi strani reke, kjer so zborovali zagovorniki statusa quo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe

Snežni zameti v Bosni

Banjaluka, 3. januarja. r. V vsej Bosanski krajini že dva dni neprenehoma sneži. Napočil je tudi prvi zimski mraz. V dolinah je bilo danes 11, na planinah pa do 27 stopenj izpod ničle. V mnogih krajih so nastali snežni meteži, tako da so ceste ponekod do 3 metre visoko zatrpane s snegom in je vsak promet nemogoč. Kotvorva in Teslić sta docela odrezana od zunanje sveta.

Zopet nesreča v rudniku Trepči

Beograd, 6. januarja. r. Kakor poročajo iz Kosovske Mitrovice, se je v rudniku Trepča pripetila huda nesreča. Večja skupina rudarjev je polagala mine, pri tem se je v dolžini skoro 120 metrov zrušilo na nje izpodkopano pečovje. Pet rudarjev je popolnoma zmečkalo, šest pa je hudo ranjenih. Boje pa se, da je pod plazom še nekaj žrtev, ki jih do sedaj še niso mogli odkopati. Sodna komisija vodi preiskavo, ki naj ugotovi, kako je prišlo do te nesreče.

Danes ob 3 uri popoldne ZKD film Smeš in zabava Ljubavni regiment Vstopnina 3.50, 4.50, 5.50 in 6.50 Din

Poročilo Madžarske sveže DN o preiskavi proti teroristom

Budimpešta, 6. januarja. r. V smislu sklepa sveta Društva narodov v zvezi s pritožbo Jugoslavije proti Madžarski je madžarska vlada končala preiskavo, ki jo je bila dolžna izvršiti, ter sestavila svoje poročilo, ki ga bo madžarski delegat Tybor Eckhardt predložil svetu Društva narodov že 12. t. m. Poročilo madžarske vlade bo objavljeno šele po izročitvi tajništva Društva narodov.

Reorganizacija rumunskih financ

Bukarešta, 6. januarja. g. Včeraj so se vršili v Sinajski sprejemi pri kralju Karlu. Popoldne sta bila sprejeta notranji minister Inculec in minister Pop. zvečer pa ministrski predsednik Tatarescu. Nato so imeli vsi trije ministri skupno konferenco. V političnih krogih se doznava, da so predložili kralju načrt za reorganizacijo rumunskih financ, ki naj bi odstranil obstoječe težkoče. Kralj je odobril ta načrt.

Herriot nevarno bolan Pariz, 5. januarja. AA. Zdravstveno stanje ministra Herriota se je zadnje čase zelo poslabšalo. Herriot bolega za hudo črevesno boleznijo.

INTERNACIONAL GLEDALISCE U BUDAPEŠT

Drama Začetek ob 20. uri. Ponedeljek 7.: zaprto. Torek, 8.: Čvrček za pečko. Gostovanje v Cezju Sreda, 9.: Matiček se ženi. Red A. Četrtek, 10.: Zahvaliči ostali. Red C

Opera Začetek ob 20. uri. Ponedeljek, 7.: zaprto. Torek, 8.: Štirje grobani. Red B. Sreda, 9.: Jenufa. Red Sreda. Četrtek, 10.: Rigolozor. Gostovanje tenorista Ag. Dariana

Ljubljanska drama. Prihodnja premiera bo delo pisatelja Bruna Franka »Vihar v časi vode«. Sodobna komedija, polna duhovitih strel in današnje razmere. Solidna igra z literarno vrednostjo. Delo je prevedel in ga režira Fran Lipša.

Ljubljanska opera. Opozarjamo abonente B, da bodo imeli v torek Wolf-Ferrarijeve »Štiri grobani«. — Občinstvo opozarjamo na drugo gostovanje Ada Dariana v četrtek v Verdijevi operi »Rigoletto«. Ado Darian, ki je dožela s svojim gostovanjem v operi »Dezela smehljaj« najlepší uspeh, se predstavi občinstvu kot vojvoda Mantuanski, v partiji, ki daje pevcu možnost, da razvije vso igralno in pevsko znanje. — V operi pripravljata dirigent Niko Stritof in Golovin Odakovo delo »Dorica ples«, katerega premiera bo v doglednem času. — Ravnatelj Polić in režiser Primožič sta naštudirala Zandonaiovo opero »Francesca da Rimini«. Premiera bo najbrže okrog 22. t. m. — 16. t. m. pride v Ljubljano znameniti nemški režiser Hagemann, ki bo režiral Straussovo opero »Netopir« z Gjungenčevu, Gostičim in Franclom v glavnih vlogah.

Da osvežite kri, pijte nekaj dni zapored zjutraj čašo naravnih »Franz Josefov« grenčice. Od mnogih zdravnikov zapisana »Franz Josefova« voda uravna delovanje črevesa, krepi želodec, izboljšuje kri, pomiri živce, povzroči, da se človek splošno dobro počuti in da ima jasno glavo. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

Vremenski pregled

Splošni vremenski pregled 6. januarja Evropa: Ciklon nad Srednjo in Južno Evropo. Visok pritisk v drugih delih Evrope. Oblačno z dežjem na zapadu, s snegom v Srednji in Južni Evropi. Naivejši mraz v evropski Rusiji in Poljski.

Jugoslavija: Oblačno povsod, sneg v sredini države, na vzhodu in na jugu. Temperatura je malo padla v vsej državi. Minimum: Kalinovik -15, maksimum: Hercegovci +7.

Vremenska napoved

Vremenska napoved za danes: Pretežno oblačno mestoma dež, vzhodni veter in premenljive moči.

Tradicija in revolucija v politiki

V soboto zvečer je v društvu „Soča“ o tej zanimivi snovi predaval g. dr. Stanko Jug

Ljubljana, 6. januarja.

Društvo »Soča« je sinoci nadaljevalo svoj letosnji ciklus predavanj. Na govorniškem oderu je nastopil g. dr. Stanko Jug, ki ga je poslušalcem predstavil g. Stilič, agluni predsednik predavateljskega odbora. Predavatelj je imel za snov tradicijo in revolucijo v politiki ter je v zgodovinski perspektivi razčlenjeval današnje politično vrenje in naše gospodarske težave.

Ni težko opaziti, da živimo v času velikih vrenja in presnavljanja. Stare častitljive tradicije se rušijo v borbi s stremiljenji, ki bi hotela namesto tradicije postaviti nekaj boljšega in popolnejšega. To borbo proti tradiciji za namenoma, uvesti na njeno mesto neka, popolnejšega, imenuje predavatelj revolucijo.

Niso pa pojavi, ki jih danes opažamo, ničesar novega, ker se v življenju skoro vse ponavlja. In če pogledamo v zgodovino, dobimo odgovor na marsikatero današnji pojav. Napredek v človeškem življenju urejajo namreč dve veliki načeli: načelo svobodnega razvoja, borbe za obstoj in svobodnega tekmovanja in pa načelo izločenja borbe za obstanek in organizacija skupnega boja za kritje človeških potreb. Tako obstaja človeški razvoj zdaj iz ustanovitve organizacije in ustvarjanja do podrobnosti urejenega življenja, kar ima za posledico utesnitev svobode, cen-

tranzirano vodstvo in krepitev avtoritete. Nato pa prav nasprotno v odpravi nepotrebnega, če ne celo kvarnega vmešavanja države v svobodno delovanje človekov in v obnovi svobodnega tekmovanja. Zgodovina niha med dobami, v katerih prevladujejo individualizem, cepljenje sil in pa univerzalizem, kolektivna uredeitev in avtoritarno vodstvo.

Zgodnji srednji vek je bil doba univerzalizma, katerega zamenja individualizem fevdalizma, dokler prosvitljeni absolutizem ne stre teh tendenc cepjenja in ustvari enotno kraljevo oblast, ki združi v sebi vse pravice in prerogative. Z mogoč francoske revolucije se obrne tehnica spet na nasprotno stran in 19. vek je bil doba čistega individualizma in liberalizma, ki je v teku enega stoletja izpremenil vse politično in gospodarsko obličje Evrope.

Toda tudi ta razvoj je zdaj zašel v zagato in podoba je, da si človeštvo spet išče nova pota, kjer naj bi se v sintezi obeh načel individualizma in univerzalizma našla za človeštvo sprejemljiva realitev in izhod iz današnjih hudih dni.

Predavanje je bilo poljudno znanstveno, tako da so mu vsi poslušalci z lahkoto sledili ter predavatelja ob koncu nagradili s toplim aplavzom. Posebej pa se mu je še zahvalil odbornik »Soče« upokojeni šolski nadzornik g. Urbančič.

rič, Ivan Kolar, Stanko Bunc, Vida Vrtočeva, dr. Silva Trdinova in dr. France Tomšič, za preglednika pa dr. Mirko Rupel in dr. Alojz Turk.

Tako imajo poleg klasičnih filologov, zemljepiscev, zgodovinarjev, prirodoslovcov in celo telednevni učitelji tudi slavisti svoje društvo, svoj organ pa začasno v »Akademskem vestniku«.

Obrtniki za onemogle tovariše in svoj naraščaj

Sinoci se je vršil v Kazini tradicionalni in v vseh slojih prebivalstva priljubljeni obrtniški ples, 11. po številu. Ze ob 20. se je pričela polniti dvorana, ki je bila kmalu nabita polna. Med obiskovalci nismo videli le obrtnikov z njihovimi družinami, nego se je njihovu vabilu odzvala tudi ostala naša javnost v velikem številu in jim tako pokazala svojo naklonjenost, in njihovu delu priznanje. Med posetniki smo opazili tudi odlične zastopnike ljubljanske javnosti.

Zabava se je razvijala v prav priskrnom razpoloženju, za kar je skrbela dobra podoba, a tudi plesni učitelj g. Cerne, ki je vodil ples. V ličnih paviljončkih so obrtniške dame prodajale cvetje in rožke, vse v korist onemoglih in nepreskrbljenih obrtnikov kakor tudi obrtniškega naraščaja, ki smo mu zaradi njegove pomembnosti v našem narodnem gospodarstvu dajmo posebno pozornost. Prireditelj je uvela še posebno zanimivost: volitev kraljice rožkov Rožki, ki so jih prodajali, so imeli okusne s'ke obrtniškega orodja ali pa izdelave naših spretnih obrtnikov. Za kraljico rožkavac sta bili izvoljeni gđ. Dr. Z. Zaš. 'eva in gđ. Ida Iglitšva.

Predsednik obrtnega odseka Zbor uce za TOI g. Josip Rebek je naglasil, da XI. obrtniški ples za onemogle obrtnike in obrtniški naraščaj ni bil predvsem namenjen zabavi, nego mu je bil glavni smoter, pač izveti naše družabno življenje in dati obrtnikom izpodbudo za stanovsko društveno življenje. S prireditvami naša javnost tudi pospešuje trgovinski in obrtni promet, ki ga je gospodarska depresija najhuje zadela in ki je zaradi tega tudi najbolj potreben pomoči vse naše javnosti. Lepe obleke na tej zanimivi prireditvi so pozale, da se naše krojačice in krojači lahko kosajo s tujimi modnimi saloni. Paviljončki v našem domačem slogu pa so pokazali, da obrtniki nečjejo izvrševati svojega dela zgolj šablonsko, nego mu hočejo dati tudi individualno noto — umetno obrtno. Tudi okusna reklama na rožkih je pričala, da naši obrtniki počasi spoznavajo ogromno pomembnost sodobne reklame.

Božičnica na Poljanah

S praznikom sv. Treh kraljev se prav za prav zaključijo božični dnevi in tako ne smemo šteti za zamudo, če je organizacija JNS za poljanski okraj večeraj popoldne priredila lepo pripravljeno in bogato založeno božičnico za siromašne družine svojega okraja. V prav lepo okrašenih telovadnicah II. državne realne gimnazije, ki jo je dal v ta namen na razpolago direktor Pavlič, so se poleg obdarovanih družin, predvsem manj in otrok, zbrali k svečanosti tudi predsednik mestne občine dr. Puc, mestna svetelnika Rupnik in Cotar in predsednik organizacije JNS dr. Klepec, ki je zbrano družbo na kratko pozdravil in voščil materam in otrokom, ki so prišli darila, srečno novo leto. Lumberjev kvartet je nato zapel božično pesem, da se je po dušab razlilo prav praznično razpoloženje, nato je zapel še deklinski bor. Majben fantek je prav pogumno izdeklamiral lepo prigodno, nakar je sledila živa slika, ki je zbrudila najlepše obudovanje: majhna, belo oblečena deklica je na voziku pripeljala darila siromašnim. Mestni svetnik Cotar je še izpregovoril nekaj besed in sledilo je razdeljevanje daril.

Zbirka, ki jo je vodil cel odbor organizacije s predsednikom dr. Klepecem in tajnikom Gregoričem in ko jo je v podrobnem izvršil socialni odsek, je dosegla letos v resnici prav lep uspeh. Obdarovanih je bilo 65 družin in vsaka gospodinja je prejela lep in bogal dar: v vsakem zavrtku je bilo po 5 kg bele moke, 1 kg koruzne, 1 kg sladkorja, 2 kg makaronov, 1 štruca kruha, nekatere družine so prejele tudi nekaj suhega mesa, starim ženicam pa so prideli še malo kave in cikorijske. Po možnosti so potrebni dobili tudi po par čevljev in nekaj manufakture. Prireditelj pa seveda tudi malčkov niso pozabili in so za vsakogar prvirgli nekaj sladkorja. Gđ. Pelanova se je funkcionarjem JNS v prav prijetnih besedah zahvalila za darila. Za umetniško leno izvedeno prireditve sta se umno potrudili učiteljci g. Gregoričeva in Štebljajeva. Posebneza poudarka je še potrebno dejstvo, da so bile obdarovane

samo resnično potrebne družine, ki po navadi sicer ne iščejo podpor okrog raznih socialnih ustanov.

Lepa mladinska prireditvev »Tabora«

Danes dopoldne je priredilo društvo »Tabor« v dvorani Delavske zbornice Grosižje pravilčno igro »Dve Marički«. Igrali so sami otroci članov pod režijo g. Figarja, ki je imel vlogo kralja. Okusna scenerija je poleg prisrčne igre zadovoljila dvorano, nabito polno malčkov s starši. Zahvala, da so malčki lepo podali svoje vloge, gre neumornemu trudu režiserja g. Figarja.

Nesreča pri nogometu

Pri nogometu na Stadionu se je ponesrečil brezposelni čevljarški pomočnik Karol Kocijan. Zlomil si je nogo. Reševalci so ga prepeljali v bolnišnico.

Maribor preko nedelje

Maribor, 6. januarja.

Otvoritev tezenskega postajališča

Davna želja prebivalstva je izpolnjena. Dvajset let že poteka, odkar je bila zakrila v vrstah tezenskih prebivalcev želja, ki ni mirovala, dokler se ni uresničila. Že leta 1913. se je napravila prva zbirka za postajališče. Tedaj je bilo Tezno majhna predmestna vas. Po vojni se je razvilo v izrazito industrijsko naselbino. Z dananjim dnem so kronana prizadevanja obeh pripravilnih odborov z g. Tomažičem in pozneje pobreskim županom g. Matijo Volkom na čelu. Danes sta bili slovesna otvoritev in blagoslovlitev novega tezenskega postajališča. Zasluga, da se je mogel načrt izvršiti, pa gre tudi številnim podpornikom z narodnim poslancom g. Krejčijem, sreskim načelnikom g. Milanom Makarjem in mestnim predsednikom dr. Lipoldom na čelu. Mariborska mestna občina je napeljala zastoj električno razsvetljavo in vodovod, kar znaša skupaj preko 40.000 Din.

K otvoritvi se je zbrala velika množica ljudi. Na Tezenu je bilo vse v zastavah. Novo postajališče, okusno okrašeno, je pričakovalo prvi vlak, ki se je ustavljal na novem postajališču ob 9.06, prihajajoč iz Ljubljane. Tudi odlični predstavniki mariborskega življenja so prišli. Pozdravili jih je prvi predsednik pripravilnega odbora g. Tomažič, uradnik Mestne hranilnice. Navzočni so bili med drugimi mestni predsednik g. dr. Lipold, sreski načelnik g. Milan Makar kot zastopnik banske uprave, narodna poslanca gg. dr. Pivko in Krejči, poročnik g. Vukoman Pušela kot zastopnik mestnega poveljnika, policijski komisar g. Kos, šef mariborske progovne sekcije g. inž. Hinterlechner, šef prometne službe g. Kovačič, šef mariborske postaje g. Perne, šef tezenske prenikalne postaje g. Florjancič, celotni odbor za gradnjo postajališča s pobreskim predsednikom g. Volkom na čelu in številni občinski odborniki pobreske in studenske občine. Tujsko-prometno zvezo je zastopal ravnatelj g. Loos.

S prvim vlakom so se pripeljali zastopniki ljubljanske železniške direkcije načelnik gradbenega oddelka g. inž. Vladimir Zalcid, svetnik inž. Drago Leskovec in g. dr. Dekleva. Takoj po postanku vlaka je vse navzočne prisrčno pozdravil predsednik pripravilnega odbora pobreski župan g. Matija Volk in nato prosil g. knezoškofa dr. Ivana Tomažiča, da izvrši blagoslovlitev novega postajališča. Pred obredom je g. knezoškof imel lepe nagovor. K zaključku je izrekel tople čestitke odboru in vsem, ki so pripomogli k uresničenju davne želje. Nato je blagoslovil najprej kraj, potem postajališče in nato progo. V toplih besedah se je zahvalil g. knezoškofu g. Volk. Zbrani predstavniki in ljudstvo so počakali še na prihod prvega vlaka iz Maribora. — Pri Achtigu je bila potem prisrčna masa južina.

Mariborski pravoslavni verniki

so obhajali danes svoj badnjak s tradicionalnim peštrm obhodom po mariborskih ulicah k Trem ribnikom. Obhod je zbujal s svojo pestrostjo in silovitostjo zanimanje mariborskega prebivalstva. V sprevidu so bili oficirji, vojniki in civilni pravoslavni verniki.

Starokatoliška cerkvena občina

Je imela danes dopoldne v dvorani Narodnega doma občni zbor. O delovanju je poročal starokatoliški duhovnik g. Franc Šegula. Nato se je izpolnil dosedanjí odbor, ki mu predseduje g. Tone Hren.

Dve nesreči

V Tomanovi ulici je padel 88letni zasebnik Franc Strnad in si pri padcu strl desnico. V Židovski ulici 12 je spodrsnilo 67letni zasebnik Ivani Tremelj. Pri padcu si je zlomila desno nogo nad kolonom.

Življenje si je hotela vzeti

Ziletna posestnikova hči Milka K. od Sv. Jurija v Slovenskih goricah. Oskrbela si je neki strup in ga zaužila. Domači so jo nezavestno našli in jo po zdravnikovem navetu prepeljali v mariborsko splošno bolnišnico.

Rokovnjaška zalega,

ki v zadnjem času vznemirja Maribor, se je v noči na danes nepričakovano pojavila na drugem koncu mesta, in sicer v Kopalski ulici 4. Vdrl so v klet in odnesli razno blago.

Racija na nočne ptice

V noči na danes je policija po dobjenih informacijah izvršila temeljito racijo na nočne ptice po raznih mariborskih lokalih in ulicah. Plen ni bil najmanjši: šest jih je romalo v Ključavničarsko 2.

Začetek pravoslavnih božičnih praznikov v prestolnici

Beograd, 6. januarja.

Danes je prvi dan pravoslavnih praznikov. Ves Beograd je bil v znamenju badnjaka. Vojaštvo beogradske garnizije je odšlo po badnjake (božična drevesa) na Koštunjak. Poseben oddelek, v katerem so bile zastopane vse edinice beogradske garnizije in vse vrste orožja jugoslovske vojske, je pod vodstvom konjenice kraljeve garde pripeljal badnjak na dvor, kjer ga je po starem o čaju osebno prevzel Nj. Vel. kralj. Na dvoru sta se zglasila tudi predsednik senata dr. Tomašič in predsednik Narodne skupščine dr. Kumanudi ter sta v imenu Narodnega predstavništva žela Nj. Vel. kralju in vsej kraljevi rodbini prijetne božične praznike in srečno novo leto. Nj. Vel. kraljici materi pa še posebej čestitala k njenemu rojstnemu dnevu.

Objave

Vajenski dom priredi drevi ob 19. pod okriljem ZKD predavanje o postanku naše države. Predaval bo g. Vekoslav Bučar. Opozarjamo na nočnjini koncert Zagrebškega kvarteta, ki bo ob 20. v dvorani kina Ljubljanskega dvora na povabilo Zeleničarskega glasbenega društva »Slogos«. Zagrebški kvartet si je v zadnjih letih osvojil koncertno publiko skoro vse Srednje Evrope. Z velikim uspehom je nastopil na Češkoslovaškem in Nemčiji in tudi v Italiji. V naši državi je splošno znan in tudi priznan kot eno najboljših komornih združenj. Program je zelo interesanten. Cene sedežev zelo nizke. Obisk najtopleje priporočamo. Začetek točno ob 20. Vstopnice prodaja Matična knjigarna.

Iz nedeljske kronike

Ljubljana, 6. januarja.

Pravoslavni božič

Na naše sv. Tri kralje pade pravoslavni badnjak. Kakor je že stari običaj, so dopoldne odšli vojaki tukajšnjih vojašnic in civilisti dopoldne v gozd, da nasekajo badnjake za popoldensko proslavo. Z okrašenimi badnjaki so se nato spet vračali v mesto na vozovih.

Opol dne pa je krenil iz vojašnice skozi mesto dol in pester sprevod s trobenjači na čelu. Trobenjačem so sledili konjeniki, oficirji, podoficirji in vojaki, za njimi pa vrsta okrašenih voz. Sli so pred stanovanje komandanta dravske divizije generala Curkavca v Gledališki ulici, kjer so se mu poklonili in mu želeli čestit božič. Obenem so mu izročili badnjak. Komandantova sproga je nato pogostila oficirje, podoficirje in vojaške. Po povostitvi je vojaštvo odšlo v vojašnice. Komandant badnjaka je vsakemu komandantu polka izročil badnjak in ko je ta zbranopol v ožnjo, je stonil komandant pred zbrane vojaše in jih nagovoril. V vseh vojašnicah so bili vojniki pogosteni.

Poslovilni večer tečajnikov Jadranske straže

V soboto zvečer je bil zaključen pomorsko-propagandni tečaj Jadranske straže v Ljubljani, ki se je začel v sredo na trgovski akademiji in ki se ga je udeležilo okrog 160 učiteljev in učiteljic in več srednješolskih profesorjev in dijakov.

Večer je otvoril načelnik posvetsnega oddelka banske uprave profesor Jos. Breznik, se tečajnikom zahvalil za njihovo štirnednevno poštvovalnost in jih izpodbujal k nadaljnjemu širjenju ideje JS po deželi in po šolah. Kot drugi se je oglasil k besedi učitelj Lapajne iz Cerklja, ki je v oglednem govoru naglašal važnost JS in nje

pomen. V zanosnem govoru je nato opisal lepoto našega morja in naših pomorskih krajev g. dr. Rubič iz Splita in izrazil željo, da bi ta tečaj rodil stoteran sad. V zaključku govora je omenil, da bodo najboljše tečajniki poklicani v pomorsko propagandni tečaj, ki ga priredi izvršni odbor JS letos poleti v Splitu.

V imenu tečajnikov se je zahvalila prirediteljem in predavateljem gđ. Rabičeva iz Mojstrane. Prav tako učitelja gg. Luznar in Jankovič. Naposled sta pa še izpregovorila v imenu krajevne organizacije JS generalni tajnik TPD g. Pogačnik in tajnik učitelj g. Viktor Pirnat.

Slavistično društvo

Ze od svetovne vojne sem se je čutila leto za letom vedno nujnejša potreba organizacije, ki naj bi družila vse srednješolske učitelje narodnega jezika, ki naj bi v šolstvu in kulturnem življenju reševala strokovna vprašanja in ki naj bi bila živa vez med šolo in univerzo, to je ono ustanovo, iz katere so profesorji izšli in ki jim je dala izobrazbo, da jo poneso v kulturno last narodu. Stroka se razvija, razmere pa so take, da se profesor v praksi čedalje bolj odmika od univerze in, kar je najhuje, tudi od svoje stroke, ker marsikdo nima priložnosti in sredstev, da bi se sam izobraževal dalje in tako korakal vzporedno z razvojem. Da se obvaruje takega odmikanja, ki drži samo v okostenelost in filistrstvo, ki sta sovražnika napredku nas vseh, naše šole, našega naroda in države, se je v prostorih Slovenske Matice ob obilni udeležbi vršil ustanovni občni zbor strokovne organizacije. Slavistično društvo. Za predsednika je bil soglasno izvoljen univerzitetni profesor in dekan filozofske fakultete g. dr. Rajko Nahtigal, v odbor pa so izbrani profesorji gg.: dr. Rudolf Kola-

ANES MONUMENTALNI VELEFILM

V NARAVNIH BARVAH

Film, ki ga mora vsak videti

MUZEJ ŽIVIH LUTK

Veleđelo kakoršnega Ljubljana še ni videla

Predstave ob 4., 7.15 in 9.15 uri zvečer. — Vstopnice si oskrbite v predprodaji od 11.—1/213.

ELITNI KINO MATICA

Telefon 21-24

Pavel Poljanšek

Smreke

Imam to smolo, da na svojih potih mnogokrat zaidem tja, kamor nisem povabljen ne dobrodošel. In dano mi je, da čujem časih besede, ki jih drugi ne čujejo.

Bilo je v jutru zadnjega dne pred božičem. V zelo ranem jutru, komaj uro po polnoči. Šel sem iz kavarne s samotno in puščobo v srcu, megla je ležala ene zvezde ni bilo na nebu. In tudi človeka nisem srečal. Pač: ko narančno pogledam, onkraj vremenske hišice v dve črni gubi, v starijav očetov plašč zavrt čepi kmečki fantič. Varuje božična drevesca, ki so že štirinajst dni na prodaj. Varuje jih, čeprav ni strahu da bi jih kdo ukradel. Ali pa nima kam drugam položiti glave. V sanjah in v mrazu je prevzdihnil, zato sem ga opazil.

Bog, tako dolgo se že vleče adventni čas in jaz ga še nisem zaznal. Prav bo, semč si vrel, če stopiš med božična drevesca Glet, kakšen velik gaj jih je ostal. Ves Kongresni trg jih je poln in še obrhna aleja Zvezde poleg že štirinajst dni so na prodaj, le kdo bo vse to pokunil! Prislunhem — čuj, spet sem pričel enega tistih pogovorov, ki jih drugi ne čujejo.

Tiho, tako nežno, kakor dekletce, ki še v čolo ne hodi, je vzdihnila majcena čisto majcena smrečica: »Zebe me.«

Seveda, za net vrščev večja vitkr rasla že izkušena se je skoro materinsko odzvala: »Kaj te ne bi zeblo, si-

rotica. Tu stojiš na ledeno mrzlem tlaku, ko bi komaj bilo, da bi še pet let rasla na mehkem in toplem mahovju pod Krimom.«

»Res je, sestra.« Je tedajci v zametnem altu pritrdila košata hojka. »Res je še meni hudo, ko vidim tole otročad v naši družbi. V naših krajih onkraj Dobruja je takisto trda za božjake, toda takšnega bomega vejičevja vendar niso pobrali za božič.«

»Ho.« je na lepem vzrojil nekdo čisto tam zadaj. Bil je bor, kakšnih sedem let star bor. Le sam Bog vedi, kako je on prišel v to družbo, v gai božičnih dreves na Kongresnem trgu. I, saj je bilo očitno na prvi pogled: niso ga namenili, da bi služil navseverjšemu prazniku, rojstvu Gospodovemu, in da bi delal veselje otrokom kakšne ljubljanske gosposke družine. Kar tako je menda z drugimi zašel na trg in je gospodar šele tu previdel zmoto pa ga je položil ob ograjo, da ne bi delal sramote in zdrahe

»Ho.« se je grenko porogal bor in se vzravnil, kolikor se je lačen in uporen še mogel zravnati. »Ali ni bedasto in prebdesto izgubljati besede o usmiljenju? To so samo čenče za vas, za habsnice. Kar poglejte okrog: od vsepovsod, do koder moreš v enem dnevu iz Ljubljane peš ali z vozom od vsepovsod je ta naša družba majhnih in velikih. Pa ka pravim velikih! Ali niste vsi skupaj kar vas je smrek in hojka sama otročad?«

»No, no.« se je malo vzbotohila dobrunjska lepota.

»Le malo bistreje poglej, ti škiljasti bor.« ga je kar odkrito užaljena zbadala smreka izpod Toškega čela.

»Kaj?« se je skušal še bolj vzravnaniti bor in kar hripav je postal. »Kaj še nosove boste vihale! Ne rečem, nekaj malega vas je že izpodrečanih, toda vse drugo je še sama smrkava, hočem reči smolasta drobnjad. In zakaj, mi povejte, je zakaj so vas toliko privlekli v Ljubljano kar takole očitno na sejem?«

»U, tepec! Še vpraša, zakaj.« je takoj imela besedo na jeziku košata hojka. »Da boš vedel: zato da bomo pri gospodi leno in toplo postavljene, v sobi okrašene kakor neveste in da bodo otrokom lica žarela na sveti večer, ko na nas zažgejo vse sorte lučke, tudi rakšne, ki same zvezde mečejo. Tedaj da boš vedel, zato smo v mestu, da ori gospodi ostanemo.«

»Hahaha.« se je hotel zakrohotali bor. Pa ga je malo posilil kašelj, zaradi prehlada v zadnjih nočeh. In že je tudi dobrunjska zalca jezikavo posegla vmes: »Kaj pa ve takle kmečki stor o gospodi in o Ljubljani!«

Tega je bilo boru preveč. Samo malo je pogledal okrog, če ni kje stražnika v Ljubljani, potem je pa začel levite brati:

»Tak vas ni sram, mrcine revne, da še tega ne veste, kaj se bo z vami zgodilo! Seveda vas bodo načikali in nalikali s cukrom posuli s samimi aživnimi lepoticami navlekli... o, to je za vas že kar imenitno. Kaj na potem? Kar bodo navlekli na vas, vse

bodo počasi spet strgali, sneli in obrali, le verjemite. In nazadnje: še peči vam ne bodo privoščili, tja kam na dvorišče vas bodo zavrgli!«

Smrečica je zajakala: »Mene pa menda še okrasili ne bodo, kar tako me bodo zavrgli...«

»Seveda te bodo zavrgli.« je neusmiljeno bleknil bor. »Le zakaj — vprašujem — le zakaj so vas takšno jato semka privlekli!«

»Križa se pa gospodarji niso izbirali.« je nohljevneje odgovorila hojka. »Kaj križa!« je vzrojil bor. »Zakaj sploh vlačijo takšno mladost na prodaj. Preklete takšna je pamet in usmiljenje: kadar se hoče človek najbolj razveseliti, takrat najrajši seže po mladem. Jaz, kmečki stor, vam povem kar smo lani okrog božiča v pratiki brali: Nekje daleč je dežela Astrahan in tam že brejim materam-ovcam jagjenica jemljejo, da potem kožo strojijo za žensko modo. V svetem pismu se bere, kako je Herodež dal otročiče moriti, ker se je enega samega majhnega kralja zbal. In jagjenica in kozličke so že od stare zaveze naprej morili in jih koljejo še danes. Za božič pa — takole — posekajo mlado smrečie — in kaj bo iz vsega tega? Kar je bilo najlepšega, je že šlo. Danes bodo samo še reveži kupovali, popoldne pa mora tre biti prazen...«

Nekaj časa je bilo vse tiho. Zgale so borove besede.

»Ali ljub Bog.« je vzdihnila hojka in nič več ni bila ne košata ne ohola. »Saj se teboj ljub brat v Gospodu, ni nič drugo kakor z nami.«

»Kaj pa ti na smrtni dan se vsa tako... kako stvari stoji. Mi

bori nismo vajeni padati kar takole... zavoljo božička, zavoljo gospe. Kakor sem mlad, že nekajkrat sem se z burjo spreje lin poleti je treščilo naravnost v mojega očeta. Nas puste gospodarji, da rastemo počasi, vzdržno in hrabro. Šele ko pridejo leta in smo vzdržali na skopi zemlji, ob burji in strelji, šele tedaj nam zapoje sekira.«

»Pa kako, da so tebe tako mladega pobrali?« Spet jezikavo hitro povzame hojka.

»Vidiš, jaz sem pa žrtev pomote in nevednosti. Prišel je skupljevalec božičnih dreves, ki ne loči gobe od štorra in smreke od bora, in je zaznamoval tudi mene. Kaj takega se danadanašnji rado primeri. Nai bo. Kralji me res ne bodo za božič, ali tudi na dvorišče me ne bodo zavrgli. Veselo bom zgorel.«

Daleč, o kako daleč nekje od vzhoda je morda že tinala zarja zimskega jutra, toda Ljubljana je bila še za dolge ure vsa pogreznjena v spanje, v mrak in megle.

Tam pred univerzo se je počasi prestopil stražnik.

V nekaterih zvonikih je zaklenkalo, nainreči počasi, potem klepetavo.

»Pa še malo zaspi.« je rekel bor, se nagnil nazaj na ograjo in zadremal. »Zeehe me... je kakor dojenček ležala smrečica, Nikdo več je ni poslušal.

Opoldne sem šel spet tam mimo. Ves gal, kar ga je bilo ostalo so bili razsekali v stello. Pravač so narovorili zadnja dva voza Hidranti so hrizgali in čistila tla, da je bil potem Kongresni trg ves len in gladek za praznik rojstva Gospodovega.

Dogodki po širnem svetu

V Bruslju pripravljajo svetovno razstavo



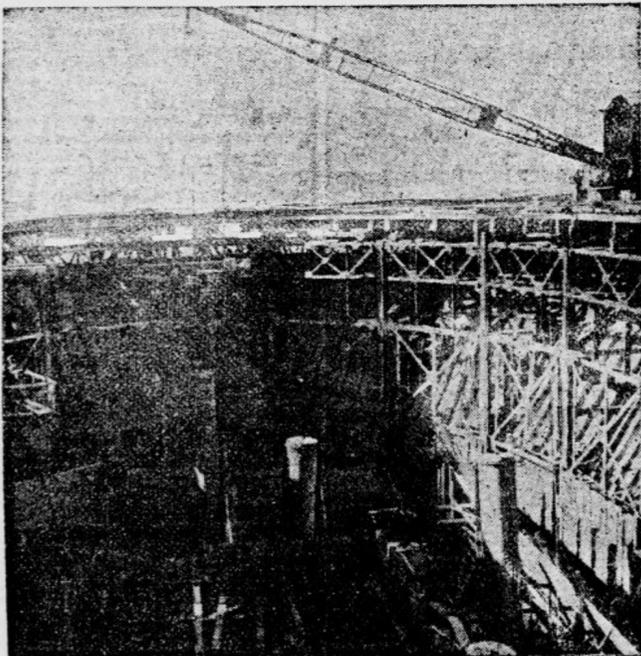
V belgijski prestolnici pripravljajo svetovno razstavo, za katere je že vse aranžirano. Slika nam kaže impozanten vhod na razstavišče

Angleži gostijo posaarske otroke



Angleški vojaki iz Essena, ki so stacionirani v bližini Neunkirchana pri Sarrebrucku, gostijo mlade Posaarce z vojaško juho

Nov most v San Franciscu



V San Franciscu se pripravljajo na gradnjo novega mostu, ki bo vezal mestno pristanišče z Oaklandom. Preden začnejo z deli za pravi most, pa se morali zgraditi ogromen jez

Čitatelje „Jutrove“ male oglase, ki imajo vedno uspeh!

L. Ilić in E. Petrov: V znamenju rib in Merkurja

Ivan Antonovič Filipikov, sotrudnik v merosodnem uradu, je zelo ljubil svojo pisarno. Hrepenel je celo po tem, da bi merosodnemu uradu bila poverjena najvišja vlada v državi. Neznansko mu je bil všeč urad, red v n. em. lesketajoče se uteži, metri in litri, da je že sam pogled na vse to govoril o strogosti in delavnosti.

S takimi prijetnimi mislimi se je nekoč državljani Filipikov sprehajal po mestu. Prišel je do živahnega križišča in zagledal lepak z napisom: Ko greš čez ulico, se ozri na obe strani. Zaradi večjega poudarka je bil na lepaku naslikan stražnik s smehljajem manekena in z rdečo paličico v roki.

Ivan Antonovič je resno pogledal proti zapadu. Nato proti vzhodu. Z očesom je kratko ošinil tudi jug in se naposed obrnil proti severu. Tu je pred trgovino z učnimi pripomočki, v kateri je izložba, so si veselo stiskali roke okostnjaki, zagledali fanta, ki mu je na ramni sedeča papiga.

ca Gavrjuška razkriva skrivnosti preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Kuverta s srečo devet kopejk!

Papiga-čarovnica je srepo gledala Filipikova.

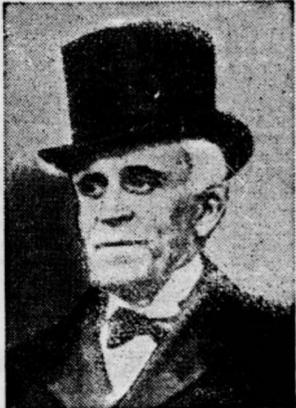
»Poskusil bi vsaj za šalo,« si je dejal Ivan Antonovič. Čez trenutek mu je sel sreče že stisnil v roko rjznoto kuverta. Ivan Antonovič si je nataknil naočnike in vzpel iz ovitka napoved svoje usode.

»Rodili ste se,« je čital, »v znamenju rib in Merkurja. Mnogo ste prestali od udarcev usode, toda ne izgubljajte poguma. Usoda vam bo naklonjena. Skoro prejmete prijetno obvestilo. Sreča in ugodnosti padajo na vaš delež. Dobili boste veliko posestvo, ki vam bo prinašalo lepe dohodke. Prorok vam napoveduje, da bo vaše življenje veriga srečnih dni.«

»Prorok!« je dejal zadovoljno Filipikov. »Prorok! Moje življenje bo veriga srečnih dni. Kmalu prejmem prijetno obvestilo.« Sijajoč od smeha se je Ivan Antonovič ozrl v izložbo z učnimi pripomočki, kjer so v vrstah stali knjžske lobanje in se odzibal proti domu.

»Slišiš, Nežika,« je dejal ženi. »naše življenje bo veriga srečnih dni.«

Novi guverner Katalonije



Po zadnjih uporih in krvavih nemirih je španska vlada imenovala za novega guvernerja Katalonije Manuela Fortela Valladarsa

Županske dolžnosti

Sir Percy Greenway, ki je bil do minulega septembra župan v Londonu, je zdaj, ko ga ne tarejo več uradne skrbi, izračunal, kakšne družabne dolžnosti je moral vršiti za svojega županovanja. Številke, ki jih je tako ugotovil, so njega samega presenetile. Tisoč govorov je moral imeti. Udeležil se je 162 shodov in 157 slavnostnih banketov. Moral je pri 77 sprejemih zastopati občino, se udeležiti 36 svečanih maš in odpreti 20 razstav. Pri 29 sportnih prireditvah je moral dati znamenje za začetek in uradno sprejeti 7341 ljudi. Zaradi tega ni čudno, da je svojemu nasledniku želel v pozdravnem govoru močno živce.

Indijanski rod, ki je hotel vzgajati Američane

L. 1744. je bila v Lancastru, Pensilvania, sklenjena pogodba med vlado ameriške države Virginije in Indijanci. Pri pogajanjih so Američani izrazili željo, da bi Indijanci pošiljali svojo mladino v šole belih. V tej točki so si Indijanci izprosil kratke čas, da si vsi reč premislijo. Drugi dan je njih poslanec prišel k Američanom ter jim izjavil: »Dobro nam je znano, da bi vam pouk naših otrok povzročal mnogo stroškov in truda. Pristrčno se vam zahvaljujemo za vašo ponudbo. Toda, ker ste modri in veste, da ima sleherni narod druge nazore in pojme, nam ne boste šteli v zlo, ako ne soglašamo z vašim predlogom.«

Govornik je nato nekaj časa molčal, potem pa je nadaljeval: »Glejte, Več naših mladih ljudi je že obiskovalo vaše šole v severnih pokrajinah. Ko pa so se vrnili spet k nam, so bili slabi tekači, niso mogli prenašati mraza in glada, niso znali ne graditi koč ne loviti živali. Niso znali ubiti sovražnika, svoj domači jezik so govorili slabo. Zaradi tega niso za rabo niti kot lovci niti kot vojniki niti v zboru. Da vam pa dokažemo svojo hvaležnost, prosimo, pošljite mlade ljudi iz vašega tabora v našega. Radi bomo skrbeli za njih vzgojo in naredili iz njih možake.«

»Zakaj neki veriga?« se je ustrašila žena.

»E, tale prorok tu je dejal tako.« In državljani Filipikov, član mnogih dobrovoljnih društev, je podal svoji ženi, državljanki Filipikovi, ovitek s srečo.

Nežika se ni niti malo začudila, da se je njen dragi mož rodil v znamenju rib in Merkurja Ljubila je Ivana Antonoviča in ni nikoli dvomila, da se ne bi bil rodil ravno v tem znamenju. Toda kot praktična gospodinja je obrnila svojo pozornost na stavek, obetajoč neposredne gnotne ugodnosti.

»Dobili boste veliko posestvo, ki vam bo prinašalo lepe dohodke. To je dobro,« je dejala Nežika. »Veliko posestvo! Lepi dohodki! Kako prijetno!«

Prav do večera je bilo Ivanu Antonoviču iz bogve kakšnih razlogov nekako neugodno; pri večerji pa ni več zdržal in je rekel ženi: »Veš, Nežika, meni ni všeč... to se pravi, ne da bi mi ne bilo všeč, vendar je to nekam čudo. Kakšno posestvo na nam bodo sedaj in s kakšnimi dohodki iz njih? Saj so zdaj vendar sovjetski časi.«

»Slišiš, Nežika,« je dejal ženi. »naše življenje bo veriga srečnih dni.«

Ptice selivke se ravnaajo po mesecu

Odhod in prihod naših selivk se vrši malone vsako leto v drugem času in se premakne po času dostikrat za več tednov. Navadno se zdi, da je vreme vzrok temu. Ko pa so jeli sistematično opazovati in raziskovati ta pojav, so prišli na misel, da bi mesec utegnil vplivati na to. Dolgoletna opazovanja po mnogih deželah so res ugotovila, da so tiste selivke, ki letijo na jesen in pomladi tudi ponoči, odvisne od mesečine. Čas njihovega odhoda in prihoda mora biti bolj ali manj v zvezi z luninimi izpremenjaji. Noči med prvimi in zadnjimi krajcem so za selitev najugodnejše. In odhod in prihod ptic se v resnici zgodi največ v tem času, kakor so ugotovili. Potemtakem ne vplivajo v prvi vrsti vremenske prilike na selitev ptic, temveč zadržuje ptice manjkajoča mesečina. Vreme samo po sebi pride šele v drugi vrsti v poštev.

Slovar barv

Slavni kemik Ostwald je s svojimi barvnimi tablami ustvaril znanstveno osnovo in poimenovanje barvnih odtentkov. Do dobrega pa je to nalogo rešil odbor za barve, ki je bil pred nekaj leti ustanovljen na Angleškem in je pravkar izdal slovar glavnih barv v dveh knjigah. V eni je opisanih 220 barv, ki so na svilenih trakovih sestavljene, imenovane in numerirane. Drugi del vsebuje zgodovino vsake barve. Kako potrebno je to znanstveno poimenovanje, se vidi že iz dejstva, da ima n. pr. ruščina za rjavo barvo in njene odtente šest različnih izrazov. Novi slovar razločuje tri vrste barvnih imen. 1. Taka, ki se izvajajo iz obstoječih stvari kakor n. pr. wedgwoodska modra barva, imenovana po lončenih izdelkih wedgwoodskih; 2. barve, ki se imenujejo po prirodnih predmetih, n. pr. rubin, makov cvet, srnina koža. Najtežja pa je bila za osnovanje slovarja tretja vrsta, kajti po tradiciji so barve počasi skoro vse izgubile svoj prvotni pomen. Okus raznih človeških generacij je zbral pod nebesno modrino kakih 80, pod belo barvo 60 in pod črno kakih 40 odtentkov raznih barv. Zanimiva je zgodovina barvnih imen. Kraljeva sinja izvira iz 16. stol., prašno modro prihaja iz francosčine in pomeni barvo v prah stolčenega stekla, ki je po oksidiranem kobaltu postalo sinje. Prav zanimivo so utemeljena imena nekaterih barv, kakor n. pr. mesna barva, ki je barva obraza in rok ljudi anglosaškega plemena. Ta novi angleški barvni slovar bo gotovo veliko pripomogel k ureditvi in jasnosti v preobličbi barvnih odtentkov.

Novi ruski poslanik v Parizu



Ruska vlada je poslala v Pariz svojega novega zastopnika. To je poslanik Vladimir Potemkin (na levi). Poleg njega stoji šef protokola francoskega zunanega ministrstva de Fouquière

Prej ministrski predsednik, zdaj jetnik



Blivši predsednik španske vlade Azana, ki so ga zaradi nedavnih krvavih dogodkov v Barceloni prišli in zaprli. Zdaj so ga sicer že izpustili, slika pa nam ga kaže na mostiču vojne ladje, kjer je bil pod strogim nadzorstvom

Velikost človeka se manjša od tečaja proti ravniku

Ako ne uvažujemo nekaterih izjem, lahko razvrstimo narode po velikosti med obema tečajema in ravnikom kakor piščali pri orglah. Razlika med Pataginci na jugu Južne Amerike in pritlikavimi rodovi v Osrednji Africi znaša okoli pol metra. Na severni polobli so največji Skandinavci, ki merijo povprečno 175 cm. Za njimi pridejo Angleži s 173 cm, Nemci s 168, Srednjeevropci s 167, južni Francozi s 163 in Sicilci s 158 cm, ki so prav tako tako veliki kakor Japonci. Bušmani v Afriki merijo samo 143 cm, pritlikavski rod Akka pa 138 cm. Domnevajo, da je vzrok tega pojava, da telesa velikost pojema, odnosno rase s stopinjami severne, odnosno južne širine, način delovanja notranjih izločevalnih organov.

S toploto lahko naredimo vsako žival prej spolno godno in v toplih deželah se zaradi tega spolne žleze prej razvijejo. Spolna žleza pa je nekako nasprotje žleze thymus, ki ureja rast telesa. Potemtakem deluje spolna žleza kot zavora žleze thymus in zmanjšuje rast.

Razne izjeme na videz nasprotujejo temu tolmachenju. Zlasti telesno majhni Eskimci, ki žive na isti severni širini kakor veliki severni Američani, ač visoko rasti Kaffri v Somaliji, ki žive ne daleč od pritlikavih afriških rodov. Pri tem gre delno za narode, ki so nekoč bivali v drugih deželah in pri katerih premena, ki jo povzroča podnebje, se ni dovršena. Delno pa se morajo tudi upoštevati neugodne življenjske razmere blizu tečajev živčnih Eskimov. Bušmani so majhni, ker bivajo po nerodovitnih puštinjah. Hotentoti pa so večji, ker živijo v ugodnejših okolnostih glede hrane.

VSAKA DOMAČA KNJIZNICA mora imeti tudi sloveči Vossova roman »Dva človeka«, ki je izšel v lepem slovenskem prevodu. Okusno, moderno, v celo platno vezana in ne finem papirju tiskana knjiga stane 50 Din, enako vezana na cenejšem papirju tiskana 34 Din, broširana pa 24 Din. Cene so izredno nizke, če pomislimo, da stane knjiga v nemškem originalu 60 do 100 Din. Naročite, da se vam pošlje položnica. Ko prejme založba denar, odpošlje knjigo. Založba da omenu, ki dobi pet naročnikov in pošlje za njega denar, en izvod zastoni, in sicer tak izvod, za kakršna je dobil naročnike. Naročila sprejema iz prijaznosti uredništvo »Domovinec«, Knaflijeva ulica 5, Ljubljana.

Iz akvaristovske torbe Vode pozimi, činklje in piškurji

Zimski mir v prirodi. Solnce pogledava le v presledkih izza zastora megla, ki se dvigajo s tal borovniške kotline. Kakor bi pomikala nevidna roka gornji del zastora sem in tja, se nam prikazujejo manjše vrhovi Krma, Srobotnika, Ljubljanskega vrha in drugih hribov, da se spet skrijejo za meglicami. Oživljajoča zarka svetloba v višavah, moreča megla na nižavah.

Pred nami je stara Ljubljana, ki nas zdrami iz zamišljenosti. Bistra je voda in do dna vidimo. Crni strohneli stebli lokvanjev nam štrle nasproti, noseč gnile, rjave, objedene liste, a na nespretnih gibljivih podnih mlakarjev in svitkov spoznamo, da je voda že prav hladna. Ko pa prebijemo gladino, da zajamemo z mrežico dobršno količino blata, se lahko prepričamo, da je mrtvilo v vodi le navidezno, kajti potapniki, kozaki in razne ličinke, pisanci, koreslji, pupki, žabe in tu in tam kaka činklja nas s svojimi, dasi okorelimi kretnjami počue, da so še živi. Ko bo pa mraz še malo bolj pritisnil, bodo vse te živalice zaspale in se šele zdramile, ko bo Vesna priplavala v deželo.

Ker smo prej govorili o činkljah, bo dobro naglasiti, da je prav zdaj čas za razljudenje, kajti poleti so zelo živahne, bojazljive in se bliskovito izogibajo mreži. Ze svoječasno je bilo omenjeno na tem mestu, da so na Barju razne činklje. Medtem ko ima večina normalne plavuti, je opaziti pri drugih plavutim podobne krpicke od hrbtno, odnosno podrepne do repne plavuti. Dr. Karaman piše, da so v Aziji činklje, ki imajo hrbtno in podrepne plavuti spojene z repno plavutjo; imenujejo se Misgurnus anguilli candatus in so gori omenjenim podobne. Glede teh činkelj bo treba pač še ugotoviti, po čem se razlikujejo od navadnih.

V rod činkelj (Cobitidae) spadata tudi polzača in pa brkasta babica. Prej smo metali vse polzače v en koš, danes pa razlikujemo v Sloveniji v vrsti polzač tri živalce. Prva je navadna polzača (Cobitis taenia), druga balkanska polzača (C. balcanica) in tretja po Hecklu in Kneru kačelica (C. elongata). Medtem ko prvi dve ne zrastejo preko 10 cm, zraste kačelica do 15 cm in je razmeroma tanjša kakor prej omenjeni. Prva in tretja imata na korenu repne plavuti črno piko, balkanska je pa brez pike in se razlikuje tudi po risbah na telesu od ostalih dveh. Akvarist, ki se zanima za polzače, jih bo lahko razločil; morda najde še kako posebno vrsto.

Sleherni ljubitelj vodožitja je poklican, da pomaga pri ugotavljanju živalce in rastlin, ki žive v naših vodah. Če se potrudni na univerzo, dobi vedno vsa potrebna pojasnila. Glede vodožitja imamo v Sloveniji dovolj strokovnjakov, specializiranih v podnih panogah prirodoslovja, ki utegnejo ustreči v vsakem pogledu, a na jugu se bavi dr. Stanko Karaman v Skoplju zlasti z ribami Jugoslavije. Nedavno je izjavil glede piškurjev, da je njih rod ponovno sistematično predelal. Preiskal bo tudi piškurje, poslane mu iz Slovenije, zaradi ugotovitve, kake vrste so v Sloveniji. Zanimivo je, da ve gospod Lichtenberg na Komunu za mesta s piškurjevimi 30 cm dolgimi ličinkami, ki ne pripadajo potočnim, temveč rečnim piškurjem. Znano je, da pride rečni piškur, ki zraste 30 do 50 cm, iz morja v reke. Tu drsti. Ličinke, ki nimajo očij, žive v blatu, a v teku četrtega ali petega leta se preleve v piškurje. Rečne piškurje vidimo le redko, ker so to nočne živali. Potočne piškurje, ki zrastejo do 20 cm, vidi vztrajen opazovalec pri drsti pomladi. Z blatom vred zajamemo z mrežo pogosto kako svetlično potočnega piškurja, naši ribiči jih pa love, ker so izvrstna vaba za sulce in druge ravnice. 5 do 8 cm dolge svetličke, ki jih spuсти akvarist v akvarij, se takoj zarilejo v blato in samo v primeru izpraznitve akvarija se prikažejo Krapovci se bole piškurjev, kajti odrasli (ne svetlice) se čisto vsesajo na kako bolj leno ribo. Za akvarije niso prikladni.

Sportna nedelja

Polzevo je otvorjeno

Včeraj je SK Polž pri Sv. Duhu nad Višnjo goro otvoril nov smučarski dom — Otvoritvenemu slavlju je prisostvovalo poleg številnih odličnih zastopnikov okoli 1000 ljudi

Višnja gora, 6. januarja.

K mnogim novejšim smučarskim domovom, ki so zadnja leta pri nas tako mogočno razširili smučski sport, se je z današnjo oficielno otvoritvijo pridružil še dom SK Polže, najmlajšega med našimi sportnimi društvi. Ni treba, da se pri tej priliki govorimo o domu samem, o tem so prinesli naši dnevniki že več podrobnih poročil, pač pa ponovno poudarjamo, da je na moč vzgledno, kaj zmoro mlado sportno društvo tudi v enem samem pičlem letu svojega obstoja, kadar ima v svojih vrstah delavce, kakršni so pri SK Polžu. Brez dvoma je, da ga v podjetnosti, iznajdljivosti, požrtvovalnosti in nesebičnosti v doglednem času ne bo prekosilo katerokoli novo ustanovljeno sportno društvo. Ni nobena tajnost, da so večina delavnih odbornikov bivši člani starejših naših sportnih društev, koder so si v letih pridobili izkušnje, posebno v organizatornem pogledu. Da pa je bilo vse to veliko delo z izgraditvijo lepega doma dovršeno tako hitro, je pripomogla velika ljubezen odbornikov za lepo zamisel, ki jo je bilo treba prav dobesedno uresničiti iz nič. Prav to pa je vse podžigalo in priganjalo k vztrajnemu delu, ki je z današnjo presrečno slovesnostjo otvoritve dobilo svoje plačilo in priznanje.

Jutranji dolencec, ki je imel priklopljenih več posebnih vagonov za goste, je pripeljal s seboj nekaj st. Ljubljancev, ki so jim Višnjani in okoličani na železniški postaji priredili lep sprejem.

Z mlaji, godbo in gasilci. Z vlakom so se pripeljali številni zastopniki oblasti, državnih in sportnih pa tudi vojaških, za blagoslovitev doma pa se je pripeljal sam škof dr. Gregor Rožman, ki so mu pri postajnem izhodu priredili pozdrav z nagovorom in rožami.

Od postaje se je razvil proti mestu sprevod,

kakršnih je Višnja gora menda še malo doživela. Sprejad so hodili škof z družstvenim predsednikom inž. Milanom Šukljatom ter litjskim okrajnim načelnikom dr. Podbojem, zastopniki JZSS, sportnih klubov, lokalnih oblasti, uprav in šol, pa duhovščina okoliških fara z dolgim redom gostov, ki se je vil skozi edino cesto vsa z zastavami okrašenega mesta mimo razvalin Starega gradu, na katerem je vihrala velika trobojnice, v breg proti Polževu. V dveh vaseh je mladina z nagovori in rožami pozdravila goste, posebno škofa, ki ga pot sicer ne bi nikdar popeljala v te prijazne dolenske hribovse vase.

Polžev dom je bil ves kakor nališana nevesta. Med dvema ogromnima mlajema je vihralo sto zastavic. Prvotako z doma in govorniškega odra pred njim. Takoj po prihodu je škof ob asistentih župnikov bral v stari svetoduški cerkvi mašo, nakar so se vsi gostje zbrali pred domom k otvoritveni slovesnosti, ki jo je prenašala ljubljanska radio postaja.

Otvoritvena slovesnost pred domom

se je začela okoli pol 12. Pomembnemu dogodku, ki je bil pripravljen z vso skrbnostjo in veščo propagando, je prisostvovala velika množica ljudi, med njimi številni posetniki iz Ljubljane, največ pa kmetskega ljudstva iz bližnje in daljne okolice Višnje gore. Med odličnimi gosti smo opazili knezoškofa ljubljanskega dr. G. Rožmana, zastopnika banovine načelnika dr. R. Marna, komande dravske divizije kpt. Kapetanoviča, ljubljanske mestne občine dr. Brileja, sreskega načelnika litjskega dr. Podboja, JZSS dr. Pavlina, Josa Gorca in dr. Kmetca, predsednika SPD dr. Pretnarja ter delegate številnih sportnih in smučarskih klubov in ustanov.

Po blagoslovitvi

novoga doma, ki jo je izvršil škof dr. Rožman, je imel daljši govor predsednik SK Polže inž. Milan Šuklje, ki je v uvodu moč pozdravil številne oficielne zastopnike in vse došle goste, nato pa v daljših izvajanjih orisal velik pomen te nove sportne in smučarske postojanke za procvit naše lepe Dolenjske. Saj je znana stvar, da je prav Dolenjska v tujsko-prometnem oziru da le zaostajala za ostalimi predeli dravske banovine, tako da je otvoritev smučarskega doma nad Višnjo goro, v tem prvem smučarskem kotičku Dolenjske, še tem večjega pomena. Mnogo je bilo treba dela in žrtve, toda agilni Polžarji so v kratki dobi srečno izvršili svojo zasnovo in s tem dali najlepšo pobudo še ostalim. Čas je, da se tudi Dolenjska priključi našemu lepega se razvijajočemu tujskemu prometu. Polzevo pa naj bo njena prva privlačna točka — za zimo in poletje. Predsednik je nato bežno omenil nekatere zapreke, ki so Polžarjem otežkočale uresničenje načrtov nato pa se je zahvalil raznim podpornikom in vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je novi dom v rekordnem času zrastle v tako ponosno stavbo. H koncu se je izrazil željo, naj bi Polzevo ne bilo samo dom počitka in veselja, temveč tudi dom izobrazbe in prosvete za našega kmeta, kateremu ga je priporočil v čuvanje kot svojega.

Za njim so se nato

s pozdravi in čestitkami

razvrstili v govornih številni predstavniki oblasti in sportnih ustanov, ki so vsi soglašali v sodbi, da je SK Polž prekosil vse nade, ki jih je mnogo obetal s svojim agilnim delom na Dolenjskem, in se z otvoritvijo novoga doma odvarja tujskemu prometu in procvitu te lepe pokrajine nova koristna doba.

Tako je v imenu odsotnega namestnika bana dr. Pirkmajerja spregovoril pozdravne besede s toplimi željami za bodočino Polževega načelnika dr. R. Marn. Prav ta

ko navdušeno in z veseljem je pozdravil otvoritev četrtega smučarskega zavetišča v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova je zimskosportni savez po predpovedniku dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski. V imenu SPD in planincev Jugoslavije je pozdravil in čestital SK Polžu predsednik SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa podpredsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje podsavez med svoje člane kot najmlajšega SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane je čestital snavateljem in lastnikom lepega Polževega dr. A. Brilej, ki je najbolj naglasil, da se Ljubljana od vsega srca veseli otvoritve te lepe smučarske postojanke. Saj bo — če že ni — šte-

lo navdušeno in z veseljem je pozdravil

otvoritev četrtega smučarskega zavetišča

v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj

iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova

je zimskosportni savez po predpovedniku

dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko

postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski

armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu

navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal

še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski.

V imenu SPD in planincev Jugoslavije je

pozdravil in čestital SK Polžu predsednik

SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa pod-

predsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje

podsavez med svoje člane kot najmlajšega

SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej

dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero

bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane

je čestital snavateljem in lastnikom lepega

Polževega dr. A. Brilej, ki je najbolj naglasil,

da se Ljubljana od vsega srca veseli otvoritve

te lepe smučarske postojanke. Saj bo — če

že ni — šte-

lo navdušeno in z veseljem je pozdravil

otvoritev četrtega smučarskega zavetišča

v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj

iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova

je zimskosportni savez po predpovedniku

dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko

postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski

armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu

navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal

še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski.

V imenu SPD in planincev Jugoslavije je

pozdravil in čestital SK Polžu predsednik

SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa pod-

predsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje

podsavez med svoje člane kot najmlajšega

SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej

dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero

bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane

je čestital snavateljem in lastnikom lepega

Polževega dr. A. Brilej, ki je najbolj naglasil,

da se Ljubljana od vsega srca veseli otvoritve

te lepe smučarske postojanke. Saj bo — če

že ni — šte-

lo navdušeno in z veseljem je pozdravil

otvoritev četrtega smučarskega zavetišča

v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj

iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova

je zimskosportni savez po predpovedniku

dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko

postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski

armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu

navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal

še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski.

V imenu SPD in planincev Jugoslavije je

pozdravil in čestital SK Polžu predsednik

SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa pod-

predsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje

podsavez med svoje člane kot najmlajšega

SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej

dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero

bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane

je čestital snavateljem in lastnikom lepega

Polževega dr. A. Brilej, ki je najbolj naglasil,

da se Ljubljana od vsega srca veseli otvoritve

te lepe smučarske postojanke. Saj bo — če

že ni — šte-

lo navdušeno in z veseljem je pozdravil

otvoritev četrtega smučarskega zavetišča

v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj

iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova

je zimskosportni savez po predpovedniku

dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko

postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski

armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu

navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal

še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski.

V imenu SPD in planincev Jugoslavije je

pozdravil in čestital SK Polžu predsednik

SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa pod-

predsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje

podsavez med svoje člane kot najmlajšega

SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej

dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero

bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane

je čestital snavateljem in lastnikom lepega

Polževega dr. A. Brilej, ki je najbolj naglasil,

da se Ljubljana od vsega srca veseli otvoritve

te lepe smučarske postojanke. Saj bo — če

že ni — šte-

lo navdušeno in z veseljem je pozdravil

otvoritev četrtega smučarskega zavetišča

v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj

iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova

je zimskosportni savez po predpovedniku

dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko

postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski

armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu

navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal

še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski.

V imenu SPD in planincev Jugoslavije je

pozdravil in čestital SK Polžu predsednik

SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa pod-

predsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje

podsavez med svoje člane kot najmlajšega

SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej

dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero

bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane

je čestital snavateljem in lastnikom lepega

Polževega dr. A. Brilej, ki je najbolj naglasil,

da se Ljubljana od vsega srca veseli otvoritve

te lepe smučarske postojanke. Saj bo — če

že ni — šte-

lo navdušeno in z veseljem je pozdravil

otvoritev četrtega smučarskega zavetišča

v svojem srezu sreski načelnik dr. Podboj

iz Litije. Kot vrhovna zimskosportna ustanova

je zimskosportni savez po predpovedniku

dr. C. Pavlinu tople pozdravilo novo smučarsko

postojanko, ki bo dala naraščajoči smučarski

armadi možnost, da se v udobju in zadovoljstvu

navžije smučarskega veselja tudi na lepih, žal

še premalo znanih belih poljanah po Dolenjski.

V imenu SPD in planincev Jugoslavije je

pozdravil in čestital SK Polžu predsednik

SPD dr. J. Pretnar, v imenu LZSP pa pod-

predsednik dr. Kuhelj, ki je naglasil, da šteje

podsavez med svoje člane kot najmlajšega

SK Polža z željo, da bi Polžarji čimprej

dobili še zadnje zahvalo — zvrhano mero

bele mane. Za odsotnega župana Ljubljane

Polzevo za otvorjeno.

Zaprav tudi na Polževem danes se ni bilo prave zime. Le nežna plast snega je pokrivala svet, kar pa ni oviralo nekaterih gorečih smučarjev, da so preizkusili svoje plohe na strmini pod cerkvico. Prav vanj pa so že pri tem revnem snegu spoznali, da morajo biti tu prave zime z visokim snegom za smučarje pravi raj. Ko zapade kaj več snega, pa je gotovo, da to pričanje ne bo našlo nobenega dvomljivca več. Otvoritev prvega smučarskega in pianskega doma na Dolenjskem naj pomaga Dolenjcem v boljše čase.

Gostje so v domu zatrpali vse prostore, pa je bilo kljub temu vsem postreženo, saj so zunaj lačne in žejne tešili trije veliki, dobro oskrbovani paviljoni.

Castnim gostom so pripravili kosilo, med katerim je bila izrečena marsikatera lepa beseda na zdravje kralja, prijaznih Dolenjcev in lepih dolenskih krajev ter prospah društva in novega doma.

Turnir za trening

Z udeležbo štirih klubov je Ilirija organizirala majhen turnir, na katerem sta včeraj zmagala z enakim rezultatom oba favorita

Ljubljana, 6. januarja.

Nogometna sezona je zdaj pri kraju, zimska se precej trdovratno obira in tako je bila današnja nedelja štirim ljubljanskim klubom še dovolj pripravna za trening, ki so ga moštva absolvirala v okvirju ad hoc prirejenega turnirja SK Ilirije. Igrišča pokriva tenka plast strjenega snega, tudi veter, ki je posebno šikarjem precej ostro bril pod kolena, ni bil najbolj prijazen, toda namen sta tekmi gotovo dosegli. Da je občinstvo danes potegnilo na druge — sezoni primernejše — prireditve, je razumljivo, in zato menda tudi popolnoma v redu, da je bilo na igriščih komaj dvakrat po 50 gledalcev.

Ilirija : Jadran 6:1 (0:1)

Na Stadionu sta nastopili enajstoričesnega prvaka — z nekaterimi občutnimi rezervami in — Jadrana. Izid po računih na papirju ne bi mogel biti senzacija, toda kljub temu so se Jadranci do odmora krepko upirali in si celo osigurali vodstvo in gol naskoka do odmora. Potem sta seveda le prišli do izraza vztrajnost in znanje, tako da je moral Jadran prepustiti precej visoko boljšim. Igra ni nudila nogometa posebnega razreda, toda nasprotnika sta vzela nalogo dovolj resno in sem in tja so prišli celo maloštevilni gledalci — sami ožji pristaji — na svoj račun. Trening pa je bil brez dvoma prav dober.

Tekmo je sodil g. Kušar. Kar v začet-

ku igre sta trčila drug ob drugega Varšek in Kocjan, pri čemer je slednji ušel nesrečno — s poškodbo na nogi. Reševalci so ga kmalu nato prepeljali v bolnico.

Hermes : Sloga 6:1 (1:0)

Hermes in Sloga, dva zanimiva nasprotnika že po plasmanu v podsavnih razredih, sta odigrala svojo tekmo istočasno na igrišču Hermesa. Hermes, ki je bil favorit v tej tekmi, se je do odmora rudi večinoma »boril« sam s seboj in plod tega naprepanja je bil pač — edini gol v 45 minutah. Spuščal se je v dolgovzorne kombinacije in nepotrebna zavlačevanja, kar je spretno izrabila Sloga in se uspešno branila morebitnih zgoditkov.

Po odmoru je bila premoč Hermesa zmerom izrazitejša; razen tega pa je začel Hermesov nanad pošiljati precej nevarne udarce na Slogino svetilce. Sloga je medtem dvignila rezultat na 2:1, toda takoj nato je prišlo onih šibkih 10 minut in Sloga je v kratkem razmahu dobila tri gole. Igra je bila več ali manj »zimsko«; Hermes pa je tako zelo gospodaril na terenu, da menda nihče med navzočimi prireditelji obeh enajstoric ni mogel biti v skrbeh ali dvomih za rezultat. Tudi ta trening je bil dober, čeprav so ga bili v večji meri deležni Hermežani, ker so bili vsa-visi proti koncu že precej ob vse veselja. Tekmo je sodil g. Jordan. Zaključek turnirja bo prihodnje nedeljo.

Nogomet v Zagrebu

Concordia : Hašk 3:2 (1:1)

Zagreb, 6. januarja.

V današnji revanšni prijateljski tekmi je Concordia, dasi je nastopila z nekaterimi rezervami, zasluženoma zmagala nad kompletnim Haškom. Zmagovalci so igrali skoraj ves drugi polčas tudi še samo z 10 igralci, ker je bil Jazbec zaradi incidenta s stranskim sodnikom izključen. Kljub hladnemu vremenu je bilo na igrišču okoli 1000 gledalcev.

Concordia je bila tehnično in kombinatorno mnogo boljša. Hašk pa je imel glavno moč v obrambi. Vodilni gol je zabil v 30. min. Zarković za C., nato pa je Leinert še pred odmorom izenačil. Po odmoru je v 17. min. Martinović ustrelil najlepši gol dneva in spet dosegel vodstvo za C., nakar se je umaknila v defenzivo, H. pa v napad. Kljub temu je v 20. min. iz zasluženja prisojene enajstmetrovke padel še tretji gol za njene barve. Zdelo se je, da bo ostal rezultat takšen, toda v 44. min. je imel H. prost udarec proti C. in Slivak je z lepim strelom znižal rezultat na 3:2.

Ostale nogometne tekme

Kranj: Grafika : Korotan 5:3 (2:1). Zaslužena zmaga tehnično boljše moštva. Osijek: Hajduk : Bata (Borovo) 2:1. Gradjanski : Grafičar 0:0. Prvenstvo I. razreda. Po slednji tekmi je Grafičar s 11 točkami postal jesenski prvak ONP. Rim: Ambrosiana : Brescia 5:1. Lazio : Napoli 3:1. Bologna : Milano 6:3. Roma : Alessandria 6:1. Palermo : Juventus 0:0. Le Havre : Ferencvaros (Budimpešta) : Le Havre AC 7:1. Nica: Vienna (Dunaj) : ASC Nice 4:4.

Boks in rokoborba v Mariboru

Maribor, 6. januarja.

Včeraj je bil v Kazini tekoatletski večer tukajšnje Svobode, ki je prav lepo uspel in pokazal, da ima novo ustanovljena tekoatletska sekcija tukajšnje Svobode dobre moči ter ambiciozne atlete, ki jim gre priznanje za večerajšnji večer. Z ustanovitvijo te sekcije se je v Mariboru poživilo zanimanje za to sportno panogo, ki je bila doslej precej zanemarljiva. Kazinska dvorana je bila nabito polna za ta sport navdušenega občinstva, ki je dalo nastopajočim mnogo priznanja. Večer je otvoril s kratkim nagovorom g. Ošlak, ki je označil težnje mlade sekcije. Potek in izid posameznih borb je bil sledeč: **Bantam:** Veber je premagal Kolmančiča. **Muršič** Omana, Lebenik pa Pirnata. **Perlahka:** Lašič je zmagal nad Blagojevičem. **Lahka:** Platošek je dobil proti Kranerju. **Welter:** Kramberger je zmagal (po točkah) nad Kemperlom. **Poltežka:** Kovačič je premagal Divjaka. **Cokan I** pa **Cokana II.** **Težka:** Borba med Markežem

41 držav prijavljenih

Po izjavi državnega tajnika in predsednika prireditvenega odbora za XI. olimpij

TEDEN DNI FILMA

Zanimiv film iz domovine Eskimov

Eden izmed najslavnejših filmskih režiserjev je van Dyke. Znani so njegovi eksotični filmi »Bele senice«, »Trade Horn« in »Tarzan«, ki jih je režiral za podjetje Metro-Goldwyn-Mayer. Lani in predlanskim je bil van Dyke devet mesecev za ekspedicijo v arktičnih krajih, kjer je za isto podjetje režiral film »Eskimoc«.

ocena, ki jo je napisal o tem delu nemški pisatelj Emil Ludwig in ki je polna superlativov. Vsebinska je v glavnih oblikih nastopna:
Mala, znan lovec na daljnem severu, živi srečno s svojo ženo Abo. Ljubi ženo tako zelo, da je morda prvi Eskim, ki je takšni prekinjal eskimski običaji, po katerih



Eskimka v glavni ženski vlogi

film, ki je zlasti zavoljo lepih pokrajinskih slik in posrečenih prizorov, predstavlja borbo z divjo naravo v večnem ledu, zbudil splošno pozornost, je narejen po romanu Petra Freuchena »Eskimo« in »Beg v belo deželo«. Sam pisec Freuchen, neumoren raziskovalec arktičnih krajev,

rem je treba ponuditi tujcu gostu ne samo prenočišče in hrano, temveč tudi lastno ženo. Mala je dober Eskim, pa se drži starih tradicij in kljub svoji hudi duševni borbi prepusti Abo za eno noč prijatelju Urajaku, ki mu je žena umrla.

V eskimski vasi, v kateri živi Mala, govorijo na čudni jeziku z belimi ljudmi s čudnimi rečmi, ki jih eskimsko oko še ni videlo. Tudi Mala se na prigravarjanje svoje ljubljene Abo odpravi na več sto kilometrov dolgo pot s sammi, napoljenimi s kožuhovino, da vidi bele ljudi in zamenja svoje dragoceno krzno za produkte civilizacije belega človeka.

Toda Abo je lepa žena ne samo po mišljenju Eskimov, nego tudi belcev. In okoliški beli kapitan si jo vzame za eno noč na ladjo, ne da bi prosil Malo za dovoljenje. Mala ne zameri Abo in jo drugič dne spet sprejme nazaj. Toda ko beli kapitan nekaj dni pozneje ponudi Mali službo harpunarja, Mala pristane na to s pogojem, da mu ženo pusti pri miru.

Beli kapitan pa ne drži besede. Medtem ko je Mala na lovu na kite, se polasti Abo, ki jo zjutraj po pomoči ubije nekli mornar. Da se maščuje, prebode Malo s svojo harpuno kapitana in se vrne domov.

Mala si pridene drugo ženo, Ivo. Tudi z Ivo živi srečno, dokler ga ne doseže roka zakona belih ljudi. V vas prideta dva policista in z vikajo izvabita Malo s seboj na policijski ekspozituro. Tam ga uklenejo. Pa jim pobegne in se z ženo Ivo napoti dalje proti severu.



Lovec Mala v filmu »Eskimoc«

ki je v večnem snegu in ledu izgubil levo nogo, je sodeloval pri ekspediciji kot svetovalec in je sam odigral vlogo ladijskega kapitana. V filmu sodelujejo sicer sami Eskimi. Tako Mala, ki igra glavno vlogo, arktična Greta Garbo Dortuk in drugi



Eskimi se pozdravljajo, odnosno poljubljajo z nosovi

Od belcev sodelujeta poleg omenjenih Freuchena in van Dykeja (v vlogi inspektorja kanadske policije) še dva člana posadke kot policista.
Da se je film posrečil, dokazuje tudi

Ta film dobimo tudi v Ljubljano. Zanimanje zanj bo nedvomno veliko, saj imamo redkokdaj priložnost, videti na platnu dobre slike iz arktičnih pokrajin.

Žena v sodobnem svetu

Argumenti proti ženski enakopravnosti

Profesor dr. Wieth-Knudsen je izdal knjigo »Kulturno zgodovino o evropskem ženskem svetu« (Kulturgeschichte der europäischen Frauenwelt). Knjiga predstavlja prav za prav le besen napad na žensko emancipacijo in njene pristaje in so v njej zbrani vsi argumenti proti ženski enakopravnosti. Ti argumenti so nam sicer že davno znani, a je vendar zanimivo, pregledati jih v celoti, čeprav so podani enostransko in očitno s predsodki in malicioznostjo.

Pobudo za to delo je dal profesorju Japoncu, ki se je zgražal nad tem, da ravna Evropec s svojo ženo s takšnim spoštovanjem. Profesor Knudsen se je zamislil nad temi občutki, spoznal, da ima Japonec prav, in sklenil, to tudi dokazati v posebnem delu. Nameraval pa je to svoje delo napisati pozneje, ko bo že onostran dobrega in zlega (v erotičnem pogledu), ali kakoli sam pravi: ko bo z eno nogo že v krobu

Ker se je pa v zadnjih letih feministično gibanje tako »razpasio«, je bilo treba takoj povzdigniti svoj glas človeštvu in svarilo, da ne bo prepozno, zakaj tisk, literatura in zakonodaja že obravnavajo enakopravnost spolov kot samo po sebi umevno dejstvo.

Pisatelj že v uvodu pokaže, da se mu »za malo zdi«, da moški vseh časov tako neumno opevajo žensko lepoto in ženske vrline, medtem ko pisateljice, od katerih imenuje zlasti znano Karin Michaelis, pridno bjejo po moških. Toda to moških ne moti, da se ne bi umikali s svojega trona in prepustili ženam tudi onih praprišč, ki so bili do nedavna njihova izključna domena. Tolaži ga edino dejstvo, da žene mnogim neevropskim rodov še vedno izkazujejo svojim možem spoštovanje, vdanost, uslužnost, dobrotnost in občudovanje do češčenja in ljubezni ter da se za moža tudi popolnoma žrtvujejo, če je potrebno. Celo v Evropi sami lahko naleti mo na te plemenite lastnosti ženskega značaja — pravi gospod profesor in navaja ta-le zgled: Ko so Črnogorci oblekali Skader, je pisatelj (najbrže kot poročevalec) več mesecev opazoval požrtvovalnost

Črnogork, ki so bese brodile po vodi in blatu ter možem donšale hrano in strelijo. Vračale so se v edinem črnogorskem parniku, na katerem je bil tudi pisatelj. Kar ga je najbolj očaralo, je bila nastopna epizoda: Ko je pisal dnevnik, mu je padlo nalivno pero iz rok na tla. Ženske okoli njega so planile, kakor bi udarila strela med nje ter se pretepele in ruvale za čast, katera bo smela pobrat' pero. Ena izmed mlajših žen je ostala zmagovalka in je prinesla žareča od veselja najdeno pero. To je profesorja očaralo, saj je bil kot severni Evropec vajen povsem drugačnega obnašanja žensk v takih primerih. Tam bi moral svoje pero brž sam polskati in pobrati, kakor piše profesor, in bi moral biti še vesel, če se ne bi njegovi nerodnosti ženske posmehovale.

Res, ganljiva zgodba, a tudi stvarna in prepričevalna!

Se bolj pa mu ugajajo Orientalke, kajti one imajo pred možem še večje spoštovanje. Tudi o njihovih suženjskih navadah govori z navdušenjem in občudovanjem.

Nato preide pisatelj k znanstvenim-dokazovanjem ženske manjvrednosti. V splošni analizi spolnega značaja in njegovih lastnosti se mudi najprej pri zoološkem pregledu ter se bavi z različnimi živalskimi vrstami, ki ga prišli ki priznanju, da »razlika med duševno in telesno izgrajenostjo obeh spolov nikakor ne izpade vedno v prilog samca«. Toda nazadnje mora pisatelj vendarle ostati sam sebi zvest, zato zaključki z ugotovitvijo, da kljub telesni enakovrednosti samice in samcev pri nekaterih vrstah kopitarjev vendarle prevladujejo temperament, aktivnost, voditeljska sposobnost, torej duhovna nadmoč, vedno pri samcih, celo tam, kjer telesa moč samice samca nadkriljuje.

Kaj pa pri človeku? Tu je razlika med duhovnimi in fizičnimi lastnostmi obeh spolov večja kakor pri vseh drugih živih bitjih. Dokazi: povprečna višina severnega Evropeca je 170 cm, ženske pa 157 cm, povprečna teža moža je za 20 odstotkov večja kakor teža ženske (teža moža znaša 65—70 kg, ženske pa 55—60 kg); mož je 10—20 odstotkov močnejši in za 50 do 100 odstotkov vztrajnejši kakor ženska. Tudi krvna sestavina govori v prilog moža, ki ima pol milijona več rdečih krvnih teles kakor ženska. Tudi znamenita teorija o možganski teži in velikosti pride na vrsto: možjevi možgani obsegajo 1523. ženi pa 1362 kubičnih centimetrov, teža moževih možganov znaša 1425. žensk pa 1225 gramov. Profesor pravi, da so tudi možgani velikih mož vseh narodov nadpovprečno obsežni.

Tudi oblika glave in poteze obraza govore v prilog moške superiornosti, kajti ženska glava in vse njene posameznosti odločno pričajo o ženski infantilnosti.

Celo dokazana večja umrljivost med moškimi je njim, odnosno njihovi nadmoči samo v prid in so tudi tu ženske le navidezno na boljšem, zakaj ta pojav je utemeljen v biološkem zakonu, na podlagi katerega živo bitje tem laže prenese nasilje nad svojim organizmom, čim bolj primitivno in čim manj diferencirano je zgrajen ta organizem. Pisatelj svojo trditve takoj podpre z zgledom: gotove gliste lahko presekaš kar čez sredo, pa živi še naprej vsak del zase. Profesor prizna, da se tak eksperiment s človekom gotovo ne da napraviti, »da, celo z žensko ne«.

Tudi pri prenašanju bolečin pokaže mož, da je nekaj več kakor ženska: pri operaciji stisne mož zobe in junaško umre, ženska pa kriči in živi dalje.

Res je, pravi pisatelj, ki sameza sebe imenuje znanstvenika, ko občuduje svojo duhovitost, da se mož bolj počasi razvija kot ženska, zato pa se razvije lepše in popolnejše, medtem ko ostane ženska

na gotovi stopaji razvoja, ki ga nikdar ne prekorači. Severnjakinja dozori s 14 leti in doseže z 21 leti svoj biološki maksimum, medtem ko doseže moški polni razvoj svoje osebnosti med 30. in 35. letom, njegovi možgani (o katerih govori pisatelj s posebnim ponosom) pa rasejo do 40. in celo 45. leta, pri znamenitih osebnostih pa se izvrši razvoj še bolj počasi, zato pa bolj popolno. Celo pri povprečnem možu višek ne nastopi pred 50. letom (To v praktičnem življenju večkrat opazimo).

Tudi pri analizi duševnosti izpade primerjava odločno v prilog moškega. Pri primerjavi intelekta se pisatelj ne zdrži dolgo, ker se mu zdi to absolutno nepotrebnostjo spriči blesteče superiornosti moškega duha, ki jo srečuje profesor ob vsakem koraku. Moški intelekt je zgrajen iz treh glavnih elementov: sposobnost opazovanja vseh stvari v naravi, medtem ko ima ženska le misel za ljudi, ki jo obdajajo. (Za, da nima tudi možki več misla za ljudi, vsaj potem bi čutil več odgovornosti in ne bi v vojnah z lahkoto in z mirno zavestjo žrtvoval milijonov ljudi.) Posebno prednost kaže moški intelekt v sposobnosti primerjanja in sklepanja, iz česar siede praktični rezultati (ki so večinoma v službi egoizma posameznika). V splošnem velja pravilo, da žena razvija svoje rešenične sposobnosti v družini in domu. (Tega ženi ne odrekajo niti fašisti, ki jo sicer ob vsaki priliki ponizujejo na stopnjo manjvrednega bitja). Toda pisatelj tega dela dokazuje, da bi bili možki tudi kot gospodinjice in sobarice mnogo bolj porabni, kakor so ženske, zakaj kdor hvali ženske, odnosno njihovo sposobnost, prezre edino odločilno dejstvo, da je treba k vsakemu opravilu človeka, pri katerem prevladuje razum, kar o ženski nikdar ne moremo trditi.

Po pisateljevi raziskovanju (kot univerzitetni profesor) stoji štirim odstotkom manj nadarjenih moških 15 odstotkov manj nadarjenih žensk. Druge statistike kažejo povsem drugačne, čisto nasprotno rezultate. Pri svojih trditvah se sklicuje pisatelj na dejstvo, da večina bojnikov rajši pošče moškega zdravnika kakor žensko, pa naj je napravila tudi vse izpite z odliko. (Ne le, da ta dokaz bje v obraz vsaki logiki, se pisatelj tudi prav nič ne ozira na v teku tisočletij zakoreninjene predsodke kakor tudi ne na kruborsko gonjo proti ženskam). Svoje razmotrivanje o ženskem intelektu zaključuje pisatelj s krilatico, ki jo smatra za velepomembno: »Dolgi lasje, kratka pamet.« Brez komentarja!

Edinole, kar se tiče zmognosti reprodukcije, posnemanja, koraka ženska vzporedno z moškimi. Iz tega dejstva si lahko tudi razlagamo, zakaj ženska včasih dosega moža kot pevka in igralka. Ta sposobnost je v zvezi z žensko zmognostjo pretvarjanja in ponarejanja. (Kar je torej za moškega umetnost, je za žensko le pretvarjanje!)

Do danes so bili vsi psihologi enotni v spoznanju, da je v ženski duševnosti dominantno čustveno življenje, ki je pri ženski globlje in intenzivnejše kot pri moškem. Toda Knudsen je odkril, da tudi to ne drži. Že vedno je dvomil nad tem, kajti s psihološkega stališča je skrajno neverjetno, da bi »narava možu nekaj odrekla glede na njegovo čustveno življenje, ko je vendar tako bogato obdarila njegov intelekt.« Vendar je pa treba to zmoto človeštvu oprostiti, da ni spoznalo ženskih čustev v njihovi okrnjenosti, ker ženska zna čustveno spretno markirati s svojim pretvarjanjem. (Tudi mati, ki strada za svoje otroke, se pretvarja).

V dveh lastnostih značaja se pa žena tako temeljito razlikuje od moža, da je ta razlika in prvi vrsti odločilna za udejstvo-

vanje obeh v socialnem življenju. To je pojmovanje pravičnosti in resničnosti. Tu velja kot osnovno spoznanje, da je ženi v veliko manjši meri od narave dana sposobnost, pravično in resnično misliti in ravnati kakor možu. To je pa treba po pisateljevem mnenju tako razumeti, da si je mož vedno v svesti svojega ravnanja, tudi kadar nepravilno ravna, torej tudi kadar ravna v namerni zlobi ali v potrebi, medtem ko žena svojega ravnanja ne more presoditi, ker njena duša dobrega od zla očitno ne razlikuje. Ženska presoja reči (in ljudi) z osebnega vidika in v trenutnem čustvenem zanosu, zavoljo česar se le redkokdaj povzpne do tako jasne presoje kakor možu. Zato se vidi pisatelju čisto prav, da je bila v starem veku ženska prisega neveljavna in da je srednjeveško pravo dajalo eni moški izpovedi isto veljavo kot dvema ženskama. (V dobi sežiganja čarovnic so po srednjeveškem pravu celo na očitno možko laž žensko sežgali. V dobi inkvizicije, ki je gotovo izročilo moškega intelekta, ne ženskega, so iz ljudi izsiljevali z mučenjem priznanje največjih nesmiselnosti. Kje je bil tkrat toliko opevani moški razum? Ženske emancipacije tudi še ni bilo, da bi kvarila družabno ureditev moških, saj je vsaka samostojna ženska zorela na grmadi kot čarovnica in krivoverka).

Najbolj odločilen dokaz za ženo manjvrednost pa je po pisateljevem mnenju razlika v spolni potenci moškega in ženske. To je pa najhujše! Knudsen je dognal, da je popolnoma hladnih žensk (anaesthesia totalis) 20 odstotkov, ravnodušnih ali frigidnih (anaesthesia partialis) 25 odstotkov, dobrohotnih (a brez občutkov) 30 odstotkov, prisrčnih (warm) 15 odstotkov, temperamentnih (enakovrednih z moškimi) 10 odstotkov. (Kak Don Juan bi gotovo napravil drugačno statistiko). Take so pa samo bele evropske in ameriške žene. Zato se pisatelju ne vidi prav nič čudno, da je polnovrednemu evropskemu možu mnogo ljubša Malajka, Kitajka, Japonka in kaka druga eksotična ženska, ki je srečna, »če se je mož samo dotakne«. Na drugi strani pa pisatelj posebno poudarja prednost moškega, ki ga spolno udeleževanje zelo malo, da, samo trenutno okupa, medtem ko lahko vse ostale čase posveča delu in boju za obstanek. Nasprotno pa je žensko življenje zavzeto od spolnosti: menstruacija, nosečnost, porod, dojenje, vzreja in vzgoja otrok. Toda če pogledamo v današnje družine, vidimo, da žena kljub vsem njenim spolnim funkcijam več dela kakor povprečni možki, zlasti žena, ki je tudi v poklicu. Ali delavko, ki preživlja svojo družino sama, spolne funkcije kaj motijo?

To so glavni argumenti, ki jih navaja profesor Knudsen proti ženski enakopravnosti in ki predstavljajo tudi protifeministični evanجيل fašistov vseh barv, zato je prav, da ženske spoznamo, kako jih cenijo tisti, ki se povsod ponujajo za njihove rešitelje. In vendar bi bilo dobro, da bi le-ti svoj proslavljeni moški razum porabili najprej za to, da rešijo svojo lastno potapljačo se barko — po moškem razumu zgrajeno civilizacijo. A prav ti rešitelji znajo reševati samo z razdiranjem in uničevanjem — saj proslavljajo vojno kot najbolj primeren izraz moške sile in moškega — razuma. V resnici: ženska takega razuma nima, a ga tudi pri drugih odklanja.

Kupujte samo domače blago!

TRGOVCI SO NAM VZGLED

Kako se da brez škode za napredek stediti. Reklama na stenskih in drugih tiskovinah izginja, ker nima stika z občinstvom. »Jutrovi« oglasi pa so od čitatev naroceni in kupljeni in so zato stalna in najboljša vez med trgovcem in odjemalcem.



Ta skrivnost lepote mi je prinesla srečo

Ko sem želela dobiti mesto v ženskem simfonijskem orkestru, mi je dejal dirigent, da ni dovolj, če znam dobro svirati, marveč da mora biti privlačna tudi moja zunanost. Kolika škoda, ker sem popolnoma zanemarila svojo polt! Moja koža je imela razširjene žilnice in zajedalce, ki so dajali licu grd in ovenel videz. Dirigent mi je pripovedoval, da so ostale članice orkestra obrabile baržunasto lepoto svoje kože z rečno vporabo kreme Tokalon bele barve, ki ni mastna. Po tridnevni uporabi je moja polt postala svetla in bela ter se je odlikovala z mehko in svežo dražestjo. Ne samo da sem dobila željeno mesto, marveč zbudila sem pozornost tudi nekega bogatega moža, ki me je zaprosil za roko. Prepričana sem, da sta posneta smetana in oljčno olje, ki se nahajata v kremi Tokalon, baš ono, čemur je treba pripisati velike uspehe te kreme

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

V globoki žalosti naznanjam, da mi je dne 6. januarja l. 1935. po daljšem bolehanju in previdena s tolažili svete vere umrla moja srčno ljubljena sestra, teta, sestrična in svakinja, gospa

Katarina Drol

Šolska voditeljica v pokoju

Pogreb nepozabne pokojnice bo v ponedeljek, dne 7. januarja l. 1935. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Sv. Petra nasip št. 49, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 6. januarja 1935.

Globoko žalujoča sestra Franja